

GANA

ÜLKE RAPORU

Hazırlayan : **Yücel AKOVA**
Ankara - March, 2011

T.C. Bařbakanlık
Dış Ticaret Müsteşarlığı
İHRACATI GELİşTİRME ETÜD MERKEZİ

GHANA

► Temel Sosyal ve Ekonomik Göstergeler

Temel Sosyal Göstergeler

Nüfus	23,8 milyon (2009 tahmini)
Dil	İngilizce(resmi dil), Twi, Ewe, Fante,Ga, Hausa
Din	Hıristiyanlık %63, İslamiyet %16, Yerel inançlar %21
Başkent	Akra
Yüzölçümü	238.537 km ²
Başlıca Şehirler	Akra (2,280Milyon)
	Kumasi (1,766 Milyon)
	Sekondi-Takoradi (454 bin)
	Tamale (428 bin)
Etnik Yapı	%98,5 Siyah Afrikalı
	---Akanlar %49,1
	---Mole Dagbon %16,5
	---Ewe %12,7
	%1,5 Avrupalı ve diğer

Kaynak: Economist Intelligence Unit Country Report, Ghana, March 2010

Temel Ekonomik Göstergeler

	2006a	2007a	2008b	2009b	2010c
GSYİH (Milyon Dolar)	12.735	15.228	16.855	15.753	18.448
GSYİH (Milyon Cedi)	11.665	14.238	17.833	22.197	26.321
Kişi Başına GSYİH (Dolar)	1283b	1373	1475	1533	1607
Reel Büyüme (%)	6,4	6,3	7,3	4,7	5,4
İşsizlik Oranı (%) ^d tahmini	20	20	20	11	11
Enflasyon Oranı(%)	11,7	12,7	18,1	16,1a	13,5
Döviz Kuru 1Cedi=ABD Doları	0,92	0,94	1,06a	1,41a	1,43
İhracat (Milyon Dolar)	3.727	4.172	5.271a	5.715	6.831
İthalat (Milyon Dolar)	6.754	8.066	10.269a	8.942	10.002

a=Gerçekleşen, b=EIU tahmini,c=EIU Öngörüsü, Kişi Başına GSYİH, Satın alma gücü paritesine göre.

Kaynak: Economist Intelligence Unit Country Report, Ghana, March 2010 ,d:www.cia.org

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar

ABEDA, ACP, AfDB, C, CCC, ECA, ECOWAS, FAO, G-24, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICFTU, ICRM, IDA, IFAD, IFC, IFRC, ILO, IMF, IMO, Interpol, IOC, IOM (Gözlemci), ISO, ITU, MINURSO, MONUC, NAM, OAS (Gözlemci), OAU, OPCW, UN, UNAMSIL, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, UNIFIL, UNIKOM, UNITAR, UNMEE, UNMIBH, UNMIK, UNMOP, UNMOT, UNU, UPU, WCL, WFTU, WHO, WIPO, WMO, WTO, WtrO

► Genel Bilgiler

Coğrafi Konumu

238.537 km² yüzölçümüne sahip Gana, Batı Afrika'da Gine Körfezi kıyısında yer almaktadır. Ülkenin komşuları doğusunda Togo, batısında Fildişi Sahili, kuzeyinde ise Burkina Faso'dur. 2.094 km'lik karasal sınıra sahip ülkenin komşuları ile sınırlarının uzunluğu ise şu şekildedir: Togo: 877 km, Fildişi Sahili: 668 km, Burkina Faso: 549 km. Ülkenin kıyı şeridinin uzunluğu ise 539 km'dir.

Tropik iklime sahip ülkede sıcaklıklar genellikle 21-30°C arasındadır. Kuzeydeki savan bölgelerde, güneydeki kıyı şeridine göre daha büyük iklim farklılıkları oluşmaktadır. Mart'tan Haziran'a kadar ve Eylül'den Ekim'e kadar süren iki yağış sezonu bulunmaktadır. En fazla yağış ülkenin güney batısına düşmektedir. En sıcak aylar Mart ve Nisan olup, bu aylarda sıcaklık 35 °C'ye kadar yükselmekte ve çok yüksek nemlilik yaşanmaktadır. En yağışlı ay ise Haziran'dır. Haziran ayında düşen ortalama yağış miktarı 178 mm'dir. Haziran ayından sonra hasat dönemi başlamaktadır.

Ülkenin güney batısındaki ormanlık bölge 82.000 km²'lik alana sahiptir. Bu alan ülke topraklarının %34'ünü kapsamakta olup, Gana'nın ağaç ve kereste ihracatının ana kaynağıdır.

Ülkenin altın yatakları Ashanti ve Western bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Ancak Central ve Brong-Ahafo bölgelerinde de geniş rezervler bulunmaktadır.

Dünyanın en büyük yapay gölü olan Volta Gölü Gana'da (Akosombo Barajı'nın kaynağı) bulunmaktadır. Akra Bölgesi ve ülkenin orta kısımlarının bazı bölümleri sel baskınlarına maruz kalmaktadır.

Ülkede tarımsal üretim büyük ölçüde kuzey bölgelerinde yapılmaktadır. En önemli tarımsal ürün olan kakao, ülkenin kuzeyindeki tüm bölgelerde yetiştirilmektedir. Tarımsal üretim ülke genelinde geleneksel yöntemlerle gerçekleştirilmektedir.

Siyasi ve İdari Yapı

Gana 6 Mart 1957'de İngiltere'den bağımsızlığını kazanmıştır. Ülkenin ilk anayasası 1957 yılında hazırlanmış olup, İngiliz çok partili parlamenter demokrasi sistemine dayandırılmıştır. Ancak Ülkenin Cumhuriyet olmasından sonra 3 yıl içinde anayasada çeşitli değişiklikler yapılmış, 1960 yılında Anayasa değiştirilmiştir. 1964 yılında tek partili bir yönetim oluşturularak Anayasa'da yeniden değişiklik yapılmıştır. Bu tarihten itibaren Anayasa'daki değişiklikler devam etmiştir.

Gana'nın günümüz Anayasa'sı 1992 yılında, ülkenin 1979 yılından beri ilk çok partili seçimi gerçekleştirdiği tarihte kabul edilmiştir. Söz konusu Anayasa'nın büyük çoğunluğu, Amerikan yönetim sistemine dayanmakta olup, yürütme görevini her dört yılda bir genel seçimle seçilen başkana vermektedir. Kabine Başkan tarafından atanmakta, yasama meclisi tarafından onaylanmaktadır.

Gana 1957 yılında İngiltere'den bağımsızlığını kazandıktan sonra uzun süre kötü yönetim, rüşvet, yolsuzluk ve kaçakçılık gibi nedenlerle fazla ilerleme gösterememiştir. 1966 yılında Kwame Nkrumah ilk askeri darbesini gerçekleştirdikten sonra 1981 yılındaki ikinci darbesi ile birlikte ülkede ekonomik istikrar ve demokrasi dönemi başlamıştır. Bugün Afrika standartlarında Gana diğer ülkeler için politik ve ekonomik anlamda model ülke olarak görülmektedir.

Gana'nın halihazırdaki Başkanı John Atta Mills'dir. Mills hem Gana'da hem de uluslararası alanda güçlü bir imajı bulunmaktadır. Batı Afrika'daki anlaşmazlıkların çözülmesinde aktif rol oynamaktadır.

Ülkedeki en önemli siyasi partiler Yeni Yurtsever Parti (NPP) ile Millî Demokratik Kongresi(NDC) 'dir. Bu iki parti meclisteki toplam sandalye sayısının %97'sine sahiptir.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Nüfus İstatistikleri

	2004	2005	2006a	2007a	2008a	2009a	2010b
Nüfus (milyon)	21,4	21,9	22,4	22,9	23,3	23,8	24,3

Kaynak: The Economist Intelligence Unit Ghana Country Report March 2010

a: Tahmini b: Öngörü

2000 yılında gerçekleştirilen nüfus sayımına göre ülkenin resmi nüfusu 18,9 milyon iken, 2005 yılında gerçekleştirilen sayımda 21,9 milyona yükselmiştir. Bu dönemde nüfus artış hızı ortalama %2,5 olmuştur. Ülkenin nüfus artış hızı, Batı Afrika'nın tamamında aynı dönem için %2,9 olan nüfus artış hızından düşük olsa da, %2 olan az gelişmiş ülkeler ortalamasından yüksektir. Ancak, ülkenin nüfus artış hızı giderek yavaşlamaktadır. Bunda doğum oranlarının düşüşü (Tahmini olarak kadın başına 4-5 çocuk olup, Batı Afrika'daki en düşük orandır.) ve AIDS'e bağlı yüksek ölüm oranları rol oynamaktadır. 2008 yılında 23,8 milyona yükseldiği tahmin edilen nüfusun, 2009 yılında ise %2,1 oranındaki artışla 24,3 milyona yükseldiği tahmin edilmektedir. Ülkede HIV/AIDS ile yaşamını sürdüren, yaşları 15-49 arasında değişen 350.000 kişinin var olduğu tahmin edilmektedir. Ancak, Gana'da AIDS problemi pek çok Afrika ülkesinde yaşanmakta olan kriz boyutuna ulaşmamıştır. (Güney Afrika Cum.'deki AIDS'li sayısı 5 milyon 300 bin iken, Gana'da 350.000'dir.) Ülkenin sağlık bütçesinin yaklaşık %15'i HIV/AIDS sorununa ayrılmaktadır.

Ashanti, Gana'da nüfusun en yoğun olduğu bölgedir. Nüfusun %19,1'i bu bölgede yaşamakta, bu bölgeyi %15,4 ile Büyük Akra bölgesi takip etmektedir.

En fazla nüfusa sahip etnik grup, nüfusun %49,1'ini oluşturan Akan'lardır. Akan'ları Mole-Dagbon (%16,5) ve Ewe (%12,7) etnik grupları takip etmektedir.

Nüfusun %63'ü Hıristiyan, %16'sı ise Müslüman'dır. Diğer yandan nüfusun %21'i ise yerel Afrika inanışlarını sürdürmeye devam etmektedir.

Ülkedeki işgücünün yaklaşık 9 milyon olduğu tahmin edilmektedir. Toplam işgücünün %50,4'ü erkek, %49,6'sı kadındır.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Gana, geniş altın, elmas, manganez ve boksit yataklarına sahiptir. Volta Gölü çevresindeki göl ve nehirler hidroelektrik güç üretim imkanları sunmaktadır. Ülkenin Tano havzasında 14,3 milyar varillik kanıtlanmış petrol rezervi ve tahmini olarak 193 milyar metre küplük doğal gaz rezervi bulunmaktadır. Afrika'nın batı kıyılarında ülkenin önemli bir balıkçılık potansiyeli de bulunmaktadır. Gana'nın güney batısı 82.000 km² 'lik geniş ormanlarla kaplı olup, bu alan ülkenin %34'üne karşılık gelmekte ve gerek iç piyasaya verilen gerekse ihraç edilen orman ürünlerinin tamamı bu bölgeden karşılanmaktadır.

Dahil Olduğu Uluslararası Anlaşmalar

Afrika Birliği (AU)

Afrika Birliği, Afrika Birlik Organizasyonu'nun yerini almış, merkezi Adis Ababa'da olan bir kuruluş olup, 2001 yılı Mayıs ayında üye ülkelerin 2/3'ünün kurucu yasayı onaylaması ile 2002 yılında kurulmuştur. AU, AB'ni model almış olup parlamento, merkez bankası, tek para birimi, adalet divanı ve yatırım bankası gibi hedefleri bulunmaktadır. Afrika Birliği bünyesinde İlk gerçekleştirilen kurum Pan Afrika parlamentosudur. AU ayrıca ortak savunma ile ortak dış ve haberleşme politikalarını öngörmektedir. Günlük politikalar ise AB'de olduğu gibi AU Komisyonunca yürütülmektedir. Ancak kuruluşun önündeki en büyük engel kurumsal oluşumların önemli miktarda mali kaynağa ihtiyaç göstermesidir.

Kuruluş BM Güvenlik Konseyi gibi Barış ve Güvenlik Konseyi oluşturmuştur. Konseyden üye ülkelerdeki soykırım, yönetimin yasal olmayan şekilde değiştirilmesi ve toplu insan hakları ihlallerinde askeri müdahalelerde bulunulması isteği mevcuttur.

Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu -ECOWAS

Topluluk 1975 yılında 15 Batı Afrika ülkesinin katılımı ile oluşmuştur. Bu ülkeler, Benin, Burkina Faso, Fildişi Sahili, Gambia, Gana, Gine, Gine Bissau, Liberya, Mali, Moritanya, Nijer, Nijerya, Senegal, Sierra Leone, ve Togo'dur. Topluluğun temel amacı işgücü ve malların Batı Afrika'da serbestçe dolaşacağı gümrük birliği oluşturmasıdır. 120 üyeli parlamento ve merkezi Abuja 'da olan Adalet Divanı bulunmaktadır.

1994 yılında ECOWAS'ın sekiz üyesi (Benin, Burkina Faso, Fildişi Sahili, Gine Bissau, Mali, Nijer ve Senegal) gümrük birliği amacıyla aynı para birimi kullanımına gitmişlerdir. Diğer altı üye de (Gambiya, Gana, Gine, Liberya, Nijerya ve Sierra Leone) Aralık 2000 tarihinde bölgede ikinci bir para birliği yaratmak amacıyla anlaşma imzalamışlardır. Parasal Birliğe ilk adım olarak, ileride Batı Afrika Merkez Bankası'nı oluşturacak olan Batı Afrika Para Enstitüsü kurulmuştur.

Kuruluş içerisinde ekonomik entegrasyon , mali kaynak eksikliği, ülkeler arası güvensizlik, bölgedeki politik istikrarsızlıklar nedeniyle çok sınırlı olabilmıştır. Ekonomik entegrasyonun sağlanmasında ayrıca yetersiz alt yapı ve ECOWAS'a üye ülkelerin ekonomilerinde çeşitliliğin olmaması da etkili olmuştur.

Diğer taraftan, ECOWAS ekonomik nedenlerle oluşturulmasına rağmen bölgesel güvenlik konularında daha etkin çalışmaktadır.1990 yılında Liberyadaki iç savaşı sonuçlandırmak üzere yapılan anlaşmayı desteklemek amacıyla ateşkes izleme grubu (Ecomog) oluşturulmuş ve bu grup 1997 yılında Sierra Leone'de, 1998 yılında ise Gine Bissau'da iç barışı sağlamak üzere müdahalelerde bulunmuştur. ECOWAS barış gücünü Benin, Burkina Faso, Gambiya ve Liberyada konuşlandırarak bölgesel tansiyonu önlemeyi ve kontrol altına almayı planlamaktadır.

Cotonou Konvansiyonu

2000 yılı Haziran ayında, 77 tane Afrika, Karayip ve Pasifik ülkesi (ACP ülkeleri), Avrupa Birliği ile tercihli ticari ve yardım bağlarını öneren yeni bir anlaşma imzalamıştır. Cotonou Konvansiyonu, 1975, 1979, ve 1984 yıllarında imzalanan anlaşmaları geçersiz kılan ve 1989 yılında imzalanan Lomé IV'ün yerine yürürlüğe girmiştir. Lomé Kongresiyle aynı olmasına rağmen, Cotonou'nun güçlü bir siyasi yönü vardır. İnsan haklarına saygı, demokratik prensipler ve hukukun üstünlüğü kuralları Lomé IV 'ün temel unsurlarıdır. Cotonou anlaşmasıyla birlikte ise ACP ülkeleri, iyi yönetimleri destekleyeceklerini, yolsuzluklara karşı savaşacaklarını, ve Avrupa Birliği'ne yasal olmayan göçü önlemeye çalışacaklarını kabul etmiştir.

Önceki anlaşmalarla, dört tarım ürünü- sığır eti, şeker, muz ve rom(içki)- sıkı tarife kotasına tabi olurken, tarımsal veya sanayi ACP ürünleri Avrupa Birliği'ne gümrüksüz olarak girmeye başlamıştır. Cotonou Konvansiyonu ile ortaya konan anlaşma, Dünya Ticaret Örgütü'nün kurallarına uygun olmadığı için, bölgesel serbest ticaret anlaşmalarının imzalanması gerekmektedir. Anlaşmalar ile ülkeler iç pazarlarını giderek artan biçimde AB ürünlerine açmaktadır. 2000-2008 döneminde eski tercihli sistemin geçerli olacağı bir geçiş dönemi öngörülmüştür. 33 Afrika ülkesi en az gelişmiş ülke statüsü ile

AB'nin GSP sistemine girme seçeneğine sahiptir.

2003 yılında Cancun'da DTÖ ile ACP Ülkeleri karşılıklı işbirliği alanında bir anlaşma imzalamışlardır. Avrupa Kalkınma Fonu (EDF), ACP ülkelerine yapılan Avrupa yardımlarının ana kaynağı olmaya devam edecektir. Yeni konvansiyonla yardımlar yeniden gruplandırılmış olup ya uzun dönemli gelişme programları desteklenecek ya da özel sektöre kredi sağlanacak veya risk finanse edilecektir.

Cotonou Kongresi 2003 yılı Nisan ayında 15 Avrupa Birliği üyesi ülke ve 76 ACP ülkesinin (Somali dışında) katılımıyla yürürlüğe girmiştir. Bir ay sonra ise ACP temsilcileri, EDF fonlarının zamanında ve etkin uygulanmasını öngören Brüksel Anlaşması'nı imzalamıştır.

Genel Ekonomik Durum

Ekonomik Yapı

Son yıllarda ekonomide önemli bir büyüme hızı yakalamış olan Gana, özellikle 2000'li yıllardan sonra uluslararası ilişkilerini de hızla güçlendirmektedir. Özellikle Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği yapmış olan Kofi Annan ile dünyaya açılması ivme kazanmış olan Gana, içinde bulunduğumuz dönemde Afrika ülkeleri içinde adından çok söz edilen ülkeler arasında yer almaktadır. Ayrıca, 2008 yılında Afrika Futbol finallerinin Gana'da düzenlenmiş ve başarıyla gerçekleştirilmiş olması nedeniyle tüm dünya mediasında yaklaşık 1 ay süre ile gündemde kalmış ve çok önemli gelişme sinyalleri vermiştir.

2009 yılı itibarıyla GSYİH'sı 15,8 milyar dolar olan Gana'da tarım sektörü, halen ekonominin temel sektörü olup, tarımın GSYİH'ya katkısı %45 civarındadır. Hizmetler sektörü GSYİH'dan %30 civarında pay almakta, sanayinin GSYİH'ya katkısı %25, sanayi sektörü içinde değerlendirilen madencilik sektörünün ise %5 düzeyindedir. Gana'nın GSYİH'sı son yıllarda önemli gelişme göstermiş olup, bu gelişme %5-7 civarında gerçekleşmiştir. GSYİH'daki gelişme 2008 yılında ise %7,3 gibi rekor düzeyde gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Economist Intelligence Unit'in tahminlerine göre 2009 yılında GSYİH'nın %4,7 oranında gerçekleştiği tahmin edilmekte olup, GSYİH'nın tarım sektöründe %5,3; sanayi ve madencilik sektöründe %3,8; hizmetler sektöründe ise %4,6 oranında artış gösterdiği tahmin edilmektedir.

Tarım sektörü, ekonominin temeli olup, çalışan nüfusun yaklaşık %55'i tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Ülkede ekonomik anlamda en önemli tarımsal ürün kakao'dur. Kakao aynı zamanda altın madeni ile birlikte Gana'nın en önemli ihracat kalemi olup, tarımsal ürünler içerisinde kakaoyu ormancılık ürünleri, sebzeler, deniz ürünleri ve ananas takip etmektedir. Tarım sektörü uluslararası piyasalardaki fiyat dalgalanmalarına açık olan bir sektördür. Tarımdaki ürün çeşitliliğini artırma çalışmaları sınırlı kalmaktadır.

Hizmetler sektörü GSYİH'nın %30'unu oluşturmaktadır. Hizmetler sektöründe en büyük alt sektör hükümetçe sağlanan hizmetlerle bankacılık faaliyetleridir. Bunu turizm, perakendecilik, restoran ve otel işletmeciliği izlemektedir. Telekomünikasyon hizmetleri sektörü içerisinde gittikçe önem kazanmaya başlamıştır.

Sanayi sektörleri içerisinde de gıda işleme sanayi, içecekler, tütün sanayi, tekstil, hazır giyim, ayakkabı, kereste, kimya ve kozmetik sanayi ile alüminyum sanayi ve çelik sanayi ülkede başlıca kurulu sanayiler olup, en önemli yeri tutmaktadırlar. Bu sanayilerin tamamı başlangıçta devletçe kurulmuş olmakla beraber bugün çoğunlukla özelleştirilmişlerdir.

GSYİH'ya katkısı %5-6 seviyesinde olan madencilik sektöründe en önemli faaliyet alanını altın madenciliği oluşturmaktadır.

2010 yılında tarım sektöründeki sağlıklı gelişmenin devam etmesi, altın madeni üretiminin önemli ölçüde artması ve hizmetler sektöründe beklenen olumlu gelişmelerin devam etmesi neticesinde %5,4'lük bir büyüme hızının yakalanabileceği öngörülmektedir. Gana'da önümüzdeki süreçte özellikle haberleşme ve inşaat sektörlerindeki önemli gelişmelerin devam etmesi beklenmektedir. 2011 yılında ise Gana'da petrol üretimi de yakın bir gelecekte başlayacak olup, bu durum Gana'nın ihracat gelirlerini de önemli ölçüde artıracaktır. Bu yüzden 2011 yılında GSYİH'nın %12,5 civarında rekor bir artışla 25 milyar dolara yaklaşabileceği öngörülmektedir.

GSYİH'nin ve Büyüme Oranlarının Yıllar İtibarı İle Gelişimi

	2005a	2006a	2007a	2008b	2009b	2010c	2011c
GSYİH (milyar \$)	10,7	12,7	15,2	16,9	15,8	18,4	24,6
GSYİH Büyüme Hızı	5,9	6,4	6,3	7,3	4,7	5,4	12,5

a:Gerçekleşen b :EIU tahmini c:EIU öngörüsü

Kaynak: The Economist Intelligence Unit, Ghana Country Report March 2010

Ekonomi Politikaları

Gana 1983 yılından itibaren IMF ve Dünya Bankası desteği ile kapsamlı bir ekonomik gelişme programı izlemektedir. Özellikle IMF'nin desteğiyle uygulanan programın esas amacı makroekonomik dengesizliği azaltmak ve yapısal reformları gerçekleştirmektir. Program ile ülkede mali ve parasal disiplin kurulmuş, döviz kuru serbestisi sağlanmıştır. Ayrıca söz konusu program ile, bankaların bilançolarındaki tahsil

çalışmaları aracılığıyla dağıtılması ve devletin bankalarındaki misseratlarının sona erdirilmesi sonucunda beraberinde getiren mali sektör liberalizasyonu da sağlanmıştır. Bu durum ise bankacılıkta rekabeti beraberinde getirmiştir.

Her ne kadar 2009 yılında yaşanan resesyondan sonra global ekonomik durumun düzeleceği beklenmekte ise de, Gana hükümeti tedbirli davranarak IMF ve Dünya Bankası ile olan ilişkilerini devam ettirme kararındadır. Bu nedenle Gana hükümeti 2009 yılında bu kuruluşlardan finansal destek almaya devam etmiş ve 2010 ve 2011 yıllarında da bu kuruluşların desteğinin alınmaya devam edilmesi düşünülmektedir. IMF ve Dünya Bankası Gana'da yüksek dış ticaret açığının azaltılması ve yüksek enflasyonun düşürülmesi yanında, mali disiplinin güçlendirilmesi ve makroekonomik istikrarın sağlanmasına yönelik çaba göstermektedirler. Bu amaçla Gana Hükümeti 2010 yılında Dünya Bankasından 300 milyon dolar finansal yardım almaya karar vermiş ve ilerdeki dönemlerde de 600 milyon dolarlık ek destek alma niyetini belirtmiştir. IMF ile de önümüzdeki üç yıllık süre içerisinde 600 milyon doların üzerinde bir kaynak aktarımı anlaşması imzalanmıştır.

2011 yılına kadar olan dönemde uygulanması düşünülen ekonomi politikaları başlıca kamu harcamalarının rantabil kullanımı, kamu gelirlerinin artırılması, iş ve yatırım imkanlarının artırılması, kredi kullanım imkanlarının genişletilmesi ve özel sektörün desteklenmesi konularında yoğunlaşmaktadır. Bunların dışında altyapı yatırımlarına öncelik verilmesi, yoksulluğun giderilmesi ve petrol üretim ve ihracatının artırılması konuları Gana hükümetlerinin üzerinde duracakları önemli konuları oluşturmaktadır.

Tarım sektöründeki olumlu gelişmeler, altın madenlerindeki üretim ve verimlilik artışı ve hizmetler sektöründeki güçlü gelişmelerin 2010 yılındaki ekonomik gelişmeyi de artırması beklenmektedir. Altın fiyatlarının yüksek seyretmesi ülkede yeni altın madeni aramalarını çekici kılmakta ve bu yüzden sektör sürekli yeni yatırımları da kendine çekmektedir. İnşaat ve telekomünikasyon sektörlerindeki gelişmelerin önümüzdeki dönemlerde de devam etmesi beklenmektedir. Bu gelişmeler nedeniyle Gana'da 2010 yılında GSYİH'nın 2009 yılının da üzerinde bir oran da ve %5,4 oranında bir artış göstermesi beklenmektedir.

Gana, yoğun bir özelleştirme programı üstlenmiş bulunmaktadır. Bununla birlikte, son yıllarda özelleştirme programı yavaş ilerlemektedir. Gana'da son yıllarda özelleştirilmiş olan veya özelleştirilmesi düşünülen başlıca kuruluşlar: Volta Nehir İşletmesi (En önemli elektrik üretim ve dağıtım şirkettir.), Gana Su Şirketi (Greater Accra bölgesine hizmet vermektedir.), Tema Petrol Rafinerisi (Ülke içinde tüketilen tüm rafine petrol ürünlerini üretmektedir.), Gana Elektrik Şirketi (Elektriğin başlıca dağıtıcısı olan şirkettir.) ve Gana Ticaret Bankası-GCB (aktif ve mevduat büyüklüğü bakımından en büyük ticari bankadır.) 'dir.

Gana'da tarım sektörü halen istihdamda en önemli rolü oynamaktadır. Tarımın istihdamdaki payı %55 olup, bu orana tarım sektörüne yönelik hizmetler sektörü dahil değildir. Sanayinin istihdamdaki payı %15, hizmetler sektörünün ise %30'dur. 2009 yılı itibarıyla Gana'da toplam işgücü varlığı 10,3 Milyon olup, işsizlik oranı 2000'li yılların başında %11'ler düzeyinde iken içinde bulunduğumuz yıllarda %20 düzeyindedir. Yoksulluk sınırının altında yaşayan nüfus 2000'li yılların başında toplam nüfusun %40'ını oluştururken bu oran son yıllarda %25'in altına düşmüştür.

Enflasyon

Gana Merkez Bankasının para politikasının ana hedefi enflasyonu tek haneli rakamlara indirmektir. İkinci önemli amaç ise döviz kuru dalgalanmalarının en aza indirilmesidir. Sıkı para politikasına rağmen 2008 yılında bankanın para arzı %40,7 oranında artış göstermiş, özel sektöre sağlanan krediler ise %60 oranında artmıştır. 2008 yılında petrol ve gıda fiyatlarında meydana gelen artışla birlikte enflasyon %18,1 oranında artış göstermiş ancak ekonomik faaliyetlerin gelişmesi, güçlü mali politikaların uygulanması, para arzında kısıtlamaya gidilmesi ve petrol ve gıda fiyatlarının azalması ile birlikte 2009 yılında düşme gösteren enflasyonun 2010 yılında da düşüşüne devam edeceği tahmin edilmektedir.

Tüketici Fiyatlarının Gelişimi

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tüketici fiyatları (%)	11.8	14.8	11.7	12.7 ^a	18.1 ^a	16.1 ^a	13,5 ^b

a Tahmini, b Öngörü

Kaynak : EIU Gana Country Report, March 2010

Sektörler

Tarım ve Hayvancılık

Gana'da yurt içi ekonomi hala büyük ölçüde tarıma dayalı olup, tarım sektörü GSYİH'nın %45'ini istihdamın da %55'ini karşılamaktadır. Gana tarımında küçük aile işletmeleri hakimdir. Sektördeki büyüme diğer sektörlerin gerisinde kalmakta ve sektör, büyük ölçüde iklim koşullarına bağlı olması nedeniyle çeşitli risklerle karşı karşıyadır. Ekili arazilerin yalnızca %0,1'i sulanabilmektedir.

Son yıllarda, tarım sektöründeki büyüme kakao ve ormancılık alt sektörlerindeki genişlemeye bağlı olarak gelişme göstermiş ve sözkonusu büyüme yıllık ortalama %5'in üzerinde olmuştur. Ülkede kakao

ülkesindeki gelişmelerin tarım sektörüne de etkisi büyük olmuştur. Tarım sektöründeki büyüme de esas itibarıyla kakao sektöründeki büyümeden kaynaklanmıştır. Tarım sektöründeki olumlu gelişmeler hava koşullarının iyi gitmesinin yanı sıra, kamu politikalarının uzun vadeli olumlu etkilerinden de kaynaklanmaktadır. Ekonomik reformlar çerçevesinde hükümet gıda fiyat kontrollerini kaldırmış, üreticilere ödenen kakao ve diğer ürünlerin fiyatlarını ve tarıma yönelik çeşitli hizmetleri ve destekleri artırmıştır. Dünya Bankası'nın Afrika Gelişme Göstergelerine göre, Gana'da devamlı ekilen alanlar düzenli olarak artış göstermiş olup, 1995 yılında tahmini olarak 2,8 milyon hektar olan ekili alanlar, içinde bulunduğumuz yıllarda 4 milyon hektara ulaşmıştır. Bununla birlikte Gana'da gıda ürünleri üretiminde yeterli gelişme sağlanamamıştır. Son on yılda sadece başlıca kakao, manyok ve pirinç üretiminde olumlu artışlar görülmekle birlikte diğer ürünlerin üretimindeki artışlar sınırlı kalmıştır. Bu durum, yatırım azlığı, zayıf teknoloji ve son yıllarda ekilen alanların kalitesinin iyi olmaması gibi nedenlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Ülkede üretilen en önemli tarımsal ürün kakaodur. Gana dünya kakao üretiminde Endonezya'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Kakao ihracatı altınla birlikte Gana'nın ihracat gelirlerinin en önemli kaynağını oluşturmakta ve geçmişte uzun yıllar kakaonun ihracat getirisi altın ihracatını da geçmiştir. Hava koşullarının iyi geçmesi ve dünya fiyatlarının da oldukça yüksek düzeylerde seyretmesinin sonucunda Gana'da tarımsal üretim önemli miktarlarda artış göstermiştir. Bu nedenle Gana tarım ve gıda ürünlerinde az bir farkla net ihracatçı konuma gelmiştir. Kakao üretimi 2008 yılında 650 bin ton olarak tahmin edilirken 750 bin tonun üzerinde gerçekleşmiş, yüksek kakao fiyatları yanında kakao tarımında hastalık ve pestisid kontrol programlarının uygulanması, kakao üretim bölgelerinde yolların yenilenmesi ve kakao üreticilerine ilave destekler sağlanması kakao sektörünün canlanmasına neden olmuştur. Gana'da üretilen kakaolar dünyanın en kaliteli kakaoları olmakla birlikte, zaman zaman ortaya çıkan hastalıklar ve dağıtım altyapısındaki aksaklıklar nedeni ile ürün zaman zaman zarar görmektedir.

Orman ürünleri ve su ürünleri sektörü Gana'da önem taşıyan diğer sektörlerdir. Ülkenin üçte birinden fazlası ormanlarla kaplıdır. Ancak, bu ormanların tamamı ticari ormancılığa uygun değildir. Ülkenin batısındaki ormanlardan elde edilen ürünler ticaret için kullanılmaktadır. Ormancılık başlıca ihracat sektörleri içinde üçüncü sırada yer almaktadır. Ülkede faaliyet gösteren Kereste İhracatı Geliştirme Kurulu orman ürünlerinin pazarlanması ve fiyatlandırılmasından, Orman Ürünleri Denetleme Bürosu ise kalite standartlarının geliştirilmesi ve izlenmesinden sorumludur.

Gana'da iki türlü balıkçılık yapılmaktadır. Birincisi deniz avcılığı, diğeri ise balık yetiştiriciliğidir. Deniz avcılığı kültür balıkçılığına göre daha büyük önem taşımaktadır. Gana 539 km kıyı şeridine sahip olup, kıta sahanlığı ise 200 mildir.

Sanayi

Afrika ülkesi olarak Gana'nın sanayisi göreceli bir çeşitliliğe sahiptir. Ülke, alüminyum eritme işletmeleri, kereste işleme, gıda işleme, çimento, petrol işleme, tekstil, elektronik, ilaç, madencilik v.b. çok çeşitli sanayi kollarına sahiptir. Sanayi alanındaki bu çeşitlilik bağımsızlık sonrasında kendine yeterli bir ülke yaratma çabasından kaynaklanmıştır.

1983 yılında yürürlüğe giren ekonomik iyileştirme programı ile imalat sanayinde çeşitli düzenlemelere gidilmiştir. Sübansiyonların azaltılması ve sektörleri rekabete açık hale getirecek düzenlemelerin yapılması firmaların bazılarını kapanmaya, bazılarını da ayakta kalabilmek için performanslarını artırmaya itmiştir. Ülkede en iyi gelişme gösteren sektörler tekstil, hazır giyim, metal, plastik ve demir dişi metal ürünler sektörüdür.

Zaman zaman ülkede yaşanan enerji sıkıntısı fabrikaları kapasitelerinin altında çalışmaya itmekte ve bu durumda sanayi üretimi de düşüş göstermektedir. Bu durumdan özellikle üretimleri büyük ölçüde enerji üretimine dayanan çelik ve alüminyum üreticileri büyük zarar görmektedir.

Ülkede gıda ve içecek, çimento ve odun kimyasalları gibi sektörler son yıllarda beklenen gelişmeleri gösterememişler ve bu sektörlerdeki gelişmeler diğer sektörlerin gerisinde kalmıştır.

Hükümet sanayi sektörüne son yıllarda büyük önem vermeye başlamış ve sektöre çeşitli teşvikler getirmiş olmasına rağmen, harcanabilir gelir açısından pazarın sınırlı büyüklükte olması, hammadde ve üretim maliyetlerinin yüksekliği, eski makina ve ekipman kullanımı ve iş gücü maliyetlerinin de nispeten yüksek olması gibi nedenlerle sanayideki gelişme sınırlı kalmaktadır.

2008 yılında GSYİH'nın %26'sını oluşturan sanayi sektöründeki gelişme %9,2 oranında gerçekleşmiştir. Bu gelişme elektrik üretiminde %15 azalmayla birlikte gerçekleştirilmiştir. İmalat sanayindeki gelişmeler ülkede kredi taleplerini de artırmıştır.

Madencilik

Altın ülkenin en önemli ihracat geliri kaynağı ve madencilik sektörünün en önemli cevheridir. Altın ve diğer minerallerin ihracatı toplam ihracatın yaklaşık %50'sini oluşturmaktadır. Bunun içinde altının payı yaklaşık %90'dır. Ülkenin altın rezervleri Ashanti bölgesi ile Batı ve Orta bölgelerde bulunmaktadır. Ülkenin en büyük altın üreticisi Anglo Gold Ashanti'dir. Diğer başlıca üreticiler ise Golden Star Resources, Newmonth Ghana Gold, Goldfields Ghana, Chirano Gold Mines'dir.

Ülkenin önemli miktardaki elmas rezervleri Birim havzasında yer almaktadır. Elmas sektörü, uygulanan politikalarla yolsuzluk, kaçakçılık gibi hususlardan olumsuz yönde etkilenmektedir. Sektör, devlet elindeki Ghana Consolidated Diamonds (GCD) tarafından yönetilmektedir. Hükümet yıllardır GCD'yi özelleştirmeye çalışmış, ancak başarılı olamamıştır. Supper&Associates adlı Amerikan şirketi GCD'yi almak için açılan ihaleyi kazanmış olmakla beraber ödemeleri yapamaması nedeniyle, sözkonusu ihale

işlemi başarısızlıkla sonuçlanmıştır. GCD şimdi kapasitesinin 1/3'ü kadar üretim yapmakta olup, tam kapasite ile üretim yapılabilmesi için yaklaşık 10 milyar \$'lık yatırıma ihtiyaç duymaktadır.

Ülke, dünyanın önde gelen manganез ihracatçılarından biridir. Devlet elindeki Gana Ulusal Manganез Şirketi'nin 1995 yılında özelleştirilmesinin ardından üretim artışı gözlenmiştir.

Ülkenin 120 milyon ton olarak tahmin edilen boksit rezervlerinin yalnızca küçük bir kısmı, Bui'de çıkarılmaktadır. Ghana Bauxite isimli şirket ülkedeki tek üreticidir. Volta Alüminyum Şirketi (Valco) Gana boksitini alüminyuma çevirmemekte, Jamaika kaynaklı hammaddeleri kullanmaktadır. Gana hükümetinin boksiti alüminyuma çevirme yönünde entegre sanayi kurulması için çabaları bulunmaktadır. Avustralya firması BHP Billiton'un ülkede bir alüminyum tesisi kurma planı bulunmaktadır. Valco'da %10 hisseye sahip Amerikan Şirketi Alcoa ise hisse sayısını artırarak Gana boksitini kullanmayı amaçlamaktadır. Diğer taraftan Rus madencilik şirketi Rusal da Valco'da hisse edinme isteğini açıklamıştır.

Gana'da madencilik sektörü 2008 yılında %7,9 oranında büyümüştür.

İnşaat

İnşaat, sanayi sektörünün ikinci en büyük alt sektörüdür. Sanayi üretimindeki payı %30, GSYİH'daki payı %8'dir. Yol yapım çalışmaları inşaat sektörü içinde önemli bir yere sahiptir. Gana'da özellikle son yıllarda mevcut yollar tamir edilmekte, yeni yollar da inşa edilmektedir. Sözkonusu inşaat faaliyetlerinde hem yabancı hem de yerel firmalar iş yapmaktadır. Yabancı şirketler, gerekli makinelere ve uzmanlığa sahip oldukları için genellikle otoyollar gibi büyük inşaat işlerini üstlenirken, yerel firmalar tali yollar gibi daha küçük çaplı inşaat işlerini üstlenmektedir. İnşaat sektöründeki büyüme finansman teminine ve hükümetin taahhütleri verme hızına bağlı olarak gelişmektedir. Son yıllarda özel sektör için konut sektöründe büyük yatırım imkanları göze çarpmaktadır.

Turizm

Turizm Gana'da altın ve kakaodan sonra döviz kazandırıcı üçüncü en büyük faaliyettir. Hükümet yapmış olduğu onbeş yıllık master planları neticesinde, Ganayı turistlerin uluslararası ziyaret yerlerinden biri haline getirmeyi hedeflemektedir. Gana'da tarihi mirasa yönelik turlara ağırlık verilmiş ve özellikle Afrika kökenli Amerikalıların oluşturduğu kitle hedef kitle olarak belirlenmiştir. Eski köle kaleleri ve vahşi yaşam parklarına yatırımlar yapılmıştır.

Ülkeyi ziyaret eden turist sayısı son yıllarda 500.000'in üzerine çıkmış olup, turizm gelirleri 1 milyar dolar civarındadır. Turistler ağırlıklı olarak İngiltere, ABD, Almanya ve Fransa'dan gelmektedir. Ülkeye gelen yabancıların yaklaşık üçte birini yurt dışındaki Gana orijinliler oluşturmaktadır.

Ulaştırma ve Telekomünikasyon Altyapısı

Taşımacılık Altyapısı

Gana 1957 yılında bağımsızlığını kazandığında, geri kalmış ülkeler arasında, dünyanın en gelişmiş karayolu ağına sahipti. Ancak 1970'ler boyunca taşımacılık sistemi ve limanlar ciddi ölçüde gerilemiş ve telefon ağı vasat düzeyde işlemiştir. 1980'lerin başından itibaren karayolları ve limanlarda önemli tamiratlar gerçekleştirilmiş, ulusal elektrik şebekesi ülkenin pek çok bölgesine özellikle kuzey Gana'ya ulaştırılmıştır. Ancak hala yüksek düzeyde yatırıma ihtiyaç bulunmakta olup, gelecek yıllarda pekçok altyapı projesinin uygulanması beklenmektedir. Yeni altyapı projelerinin finanse edilmesinde özel sektör yatırımlarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Karayolu taşımacılığı iç taşımacılıkta kullanılan başlıca taşımacılık türüdür. Yük taşımacılığının %98'i karayolu ile gerçekleştirilmektedir. Buna rağmen Gana'da iyi düzenlenmiş bir karayolu taşımacılığı sistemi bulunmamaktadır. Bugün Gana'da toplam 39.409 km karayolu bulunmakta, bunun 11.653 km'si asfalt yol, 27.756 km'si stabilize yoldur.

Gana Akra, Kumasi, Sekondi-Takorasi'yi birbirine bağlayan 953 km'lik bir demiryolu ağına sahiptir. Ancak, demiryolu ile ulaşım uzun sürmekte ve sıklıkla rötarlar yaşanmaktadır. Örneğin Takoradi'den Akra'ya ulaşım (296 km) demiryolu ile bir ya da birkaç gün sürerken, bu uzaklık karayolu ile en fazla 4 saat sürmektedir. Hükümet, demiryolu ağını Burkino Faso, Fildişi Sahili ve Togo ile bağlamak üzere uzatma yönünde planları olduğunu açıklamıştır. Ancak finansman sorunu nedeni ile sözkonusu projelerin kısa vadede gerçekleşmesi beklenmemektedir.

Gana'ya çok sayıda havayolu şirketinin uçuşları bulunmaktadır. Gana Havayolları Şirketi, ülkenin ulusal havayolu taşımacılık şirkettir. Lufthansa, KLM, British Airways, Kenya Airways, Emirates'in Gana'ya direk uçuşları bulunmaktadır.

Akra'daki Kotoka uluslararası havaalanından Avrupa'ya, ABD'ye, Güney Afrika'ya ve Batı Afrika'daki pekçok ülkeye direkt uçuşlar yapılabilmektedir. Kotoka Uluslararası Havaalanı'nın genişletilmesi çalışmaları tamamlanmış bulunmaktadır. Böylece havaalanının yolcu kapasitesi 68.000'den yaklaşık 150.000'e çıkarılmıştır. Havaalanındaki sözkonusu kapasite artışı ve Fildişi Sahili'ndeki sorunlar nedeni ile Abidjan'ın ticaretindeki azalmaya bağlı olarak Batı Afrika'nın ulaşım merkezi haline gelmesi beklenmektedir.

Limanlar

Ülkenin Güneş, yağmurdan sonra Tema ve Güneş, batıdaki Güneşler, Fokoradi Ülkemizi bağlayan limanlar. Limanlardaki işlem hacmi, 1980'lerdeki rehabilitasyon çalışmalarının ardından giderek artış göstermiştir. Söz konusu çalışmalar gemilerin tur sürelerini önemli ölçüde azaltmıştır. Gana limanlarındaki gemi tur süreleri Batı Afrika'daki en hızlı tur süreleridir.

İthalatın en önemli kısmı Tema limanı üzerinden gerçekleştirilirken, ihracatın çoğunluğu ise Takoradi limanından yürütülmektedir. Fildişi Sahili'nde yaşanan sorunlar nedeni ile tamamen kara ile çevrili olan Burkina Faso, Mali ve Nijer'in alternatif yollar araması sayesinde ülkenin bu iki limanının trafiği artış göstermiştir. Hükümet bu gelişmeler sonucunda Tema ve Takoradi'nin bölgenin yeni ticaret merkezleri haline getirilmesine yönelik çalışmalar başlatmıştır. Halihazırda, Tema'daki rıhtımlardan birinin bir konteyner terminali haline getirilmesi yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Bu projenin iki yıl sürmesi beklenmektedir. Aynı zamanda iki limanda da depolama tesisleri, ihracatı geliştirme bölgeleri ve nakliye bölgelerinin geliştirilmesi yönünde planlar da yapılmaktadır.

Volta Gölü üzerindeki ülke içi taşımacılık, yetersiz tesisler nedeni ile verimli ve hızlı olamamaktadır. Volta, Ankobra ve Tano nehirleri üzerinde 1.293 km'lik su yolu mevcuttur.

Telekomünikasyon Altyapısı

Gana'nın telekomünikasyon sistemi yatırımların yetersizliği nedeni ile zayıf düzeydedir. Telefon hattına sahip olan kişi sayısı düşük düzeydedir. Gana'da bugün itibarı ile kullanımda olan 300 binin üzerinde sabit hatlı telefon aboneliği bulunmaktadır. Sabit hatlı telefon abonelerinin üçte ikisi büyük Akra'da yerleşiktir. Sabit hatlarda lisanslı kuruluşlar Gana Telecom ve Westel'dir.

Mobil telefon kullanıcılarının sayısı sabit hat kullanıcılarından fazladır. Lisanslı dört servis sağlayıcısı bulunmaktadır: Bunlar:MTN (%53), Tigo (%26,7), Ghana Telecom(%16,8) ve Kasapa Telecom(%3,5)'dur. Westel ve Glo Mobile ise henüz lisans almış olan şirketlerdir.

Halihazırda ülkede 30'dan fazla Internet servis sağlayıcısı bulunmaktadır. Çoğunluğu şehirlerde olmak üzere ülkede 250 binin üzerinde internet kullanıcısı olduğu tahmin edilmektedir.

Enerji

Ülke içinde üretilen enerjinin en önemli kaynağı hidroelektrik santrallerdir. Hidroelektrik enerji üretimi toplam enerji üretiminin %70'ini oluşturmaktadır. Volta Gölü ve gölün barajı Akosombo'daki hidroelektrik santral ülkenin en büyük santralidir. Ülkede hidroelektrik santrallerden enerji üretimi yağışlardan önemli ölçüde etkilenmektedir. Zaman zaman Volta Gölü'ndeki su seviyesinde ani düşüşler görülmekte, bu nedenle ülkede enerji yetersizlikleri yaşanabilmektedir. Bu dönemlerde sanayi üretiminde düşmeler görülebilmekte ve ülkenin elektrik ihracatı da azalabilmektedir. 2006 yılında su seviyesinin düşmesi sonucunda Akosombo barajında faal altı tribünden dördü kapatılmış ve enerji üretimi normal enerji üretiminin %30'una kadar gerilemiştir. Bu enerji azalmalarından özellikle madencilik ve alüminyum sanayileri büyük zarar görmüştür.

Ülkede bazı dönemlerde yaşanan enerji krizleri ve ülkenin gelişen madencilik sektörü hükümeti ve özel sektör kuruluşlarını enerji konusunda önlemler almaya yöneltmiş ve alternatif enerji kaynakları arayışına gidilmiştir. Ülkenin petrol ve gaz kaynaklı enerji istasyonlarının kapasitesi artırılmıştır. Aboadze santraline yeni bir ünite ilave edilerek tesisin toplam enerji üretimi 660 milyon kilowattın üzerine çıkmıştır. Halihazırda bir Amerikan şirketi tarafından ülkenin başlıca altın madenlerine enerji sağlayacak 220 milyon kilowatt'lık bir tesis de Tema'da yapılmıştır. Elektrik krizi, Gana Ulusal Petrol Şirketi-GNPC'yi Tano havzasında bulunan gazı kullanabilecek enerji tesisleri kurmaya teşvik etmiştir. Ancak, bu yöndeki planlar henüz tamamlanmamıştır.

İthal edilen ham petrol ülkenin tek petrol rafinerisi Tema Petrol Rafinerisi- TOR'da işlenmektedir.

Finansal Hizmetler

Gana'da 1989 yılından itibaren yapılan reformlar neticesinde hizmetler sektöründe önemli gelişmeler sağlanmıştır. 1989 Bankacılık Yasası bankaların minimum sermaye limitini, sermaye yeterlilik oranlarını ve bankacılık düzenleme ve gözetim koşullarını belirlemiştir. Gana'da Merkez Bankası (The Bank of Ghana) bankacılık ve bankacılık dışı mali sektörü, Hisse Senedi ve Döviz Komisyonu (SEC) ise hisse senedi piyasasını düzelemektedir.

Ülkede 23 banka mevcut olup bunların büyük bir kısmı ticari banka statüsündedir. Ticari bankaların ülke genelinde 500'e yakın şubeleri bulunmakta olup en yaygın şube ağına sahip banka Gana Ticaret Bankası'dır. Diğer taraftan, ülkede beş adet yabancı banka faaliyet göstermektedir. Bu bankalar, Societe Generale, Barclays Bank, International Commercial Bank (of Taiwan), Stanbic Bank ve Standard Chartered Bank Ghana'dır. Barclays Bank, Gana Commercial Bank ve Standard Chartered Bank bankacılık sektöründeki toplam aktiflerin %55'ine sahip bulunmaktadır.

Uluslararası bankalar için ödenmiş sermaye miktarı Şubat 2003 tarihinden itibaren 7.6 milyon \$ olarak belirlenmiştir. Bankaların küçük ve orta ölçekli işletmelere kredi açmada istekli davranmadığı yolunda görüşler bulunmaktadır. Bankaların kredi faiz oranları ile tasarruf mevduatına uyguladıkları faizler arasında büyük farklar vardır. Kredi faiz oranlarının yüksekliği, ödenmeyen borçların çokluğundan ve menzama karşılık oranlarının yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Hükümetin orta vadeli amacı mali sektörü etkin hale getirmek ve uluslararası mali sisteme entegre etmektir. Ülkede bankacılık dışı mali sektör gelişmekle birlikte göreceli olarak küçüktür. Menkul kıymetler ve sermaye piyasasında üç iskonto kuruluşu bulunmaktadır. Bunlar, CDH Discount, the Securities Discount Company ve Fidelity Discount House'dır. Ülkede 19 sigorta kuruluşu bulunmakta olup, sektöre kamu kuruluşları hakimdir. Gana Borsası (GSE) 1989 yılında kurulmuş olup, 1990

Yıllardan itibaren şirket hisseleri, tarifi ve kamu menkul kıymetleri ucarelere başlamıştır. Kamunun borsaya ilgisi özel sektöre göre göreceli olarak düşüktür.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Gana'da yabancı yatırımlar özellikle madenler ve enerji sektöründe yoğunlaşmaktadır. İngiltere Gana'da yabancı yatırımı bulunan en önemli ülkedir. İngiltere'nin Gana'daki yatırımları 750 milyon doları geçmektedir. Yabancı yatırımlar konusunda İngiltere'den sonra ABD ikinci önemli ülkedir. Gana'da yabancı yatırımların yıllar itibariyle gelişimi aşağıda verilmektedir.

Gana'da Doğrudan Yabancı Yatırımların Gelişimi

YILLAR	Milyon ABD Doları
2000	165,9
2001	89,3
2002	58,9
2003	136,6
2004	139,7
2005	145,1
2006	434,5
2007	465,8
2008	515,4

Kaynak: Gana Merkez Bankası, www.bog.gov.gh

Yatırım Koşulları

Yabancı sermayenin ülkeye çekilmesi Gana'nın ekonomik kalkınma programlarında önemli bir unsur olarak yer almaktadır. Yabancı sermayenin ülkeye çekilmesinde Dünya Bankası yardımlarıyla kurulan Gana Yatırım Danışma Komitesi önemli rol oynamaktadır. Komitede çok uluslu ve yerli firmalar yanında IMF, Dünya Bankası ve BM gözlemcileri de bulunmaktadır. Komitenin ana amacı, yabancı sermayenin yatırım yapacağı ortamın oluşturulması için hükümet politikalarının belirlenmesine yardımcı olmaktır. Gana 1990'lı yılların başında özelleştirme programına başlamış olup, 350 kamu işletmesinin yaklaşık 300'ü özelleştirilmiştir. Bu firmaların çoğu yabancı firmalarca satın alınmıştır.

Yabancı sermaye için yasal yapıyı oluşturmak amacıyla Gana Yatırım Geliştirme Merkezi Yasası 1994 yılında çıkarılmıştır. Yasa doğrudan yabancı yatırımlar yanında sermaye piyasasındaki portföy yatırımlarını da düzenlemektedir. Yasada küçük ölçekli ticaret, taksi işletmeciliği, bahis ve şans oyunları, güzellik salonu ve berberlik gibi işler Ganalıların istigal alanındaki meslekler olarak belirtilmektedir. Gana Yatırım Geliştirme Merkezi (www.gipc.org.gh) yatırımları kaydettiği gibi yatırımlar için gerekli bilgileri de sağlamaktadır.

Gana'da iş kurmak uzun bir zaman almakta ve beş devlet kuruluşundaki işlemlerin tamamlanmasına ihtiyaç göstermektedir. Dünya Bankası raporlarına göre Gana'da iş kurulması için 85 günlük bir süreye ihtiyaç duyulmaktadır. Ganalılar ile birlikte oluşturulacak ortaklıklar için minimum sermaye 10.000\$, sırf yabancılarca oluşturulacak şirketler için ise 50.000 \$'dır. Ticaret firmalarında ise Ganalı ortak olup olmadığına bakılmaksızın, minimum yabancı hisse miktarı 300.000\$ olup, firmada en az 10 Ganalı çalıştırma şartı bulunmaktadır. Yabancıların yerli yatırımcılara göre farklı uygulamaya tabi oldukları sektörler emlak, bankacılık, menkul kıymetler ve su ürünleri sektörleridir.

Maden ve madencilik alanındaki yabancı sermayeyi ise 1994 tarih ve 475 sayılı Maden ve Madencilik Yasası düzenlemektedir. Petrol Yasası (PNDCL 84) ise petrol çıkarılması üretilmesi ve ticaretini düzenlemektedir.

Gana'da serbest kur rejimi uygulanmaktadır. Nasıl kazanıldığı belgelenebilen fonların transferlerinde ve dövize dönüştürülmesinde herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Gana para birimi Cedi Dolar ve Euro'yla kolayca değiştirilebilmektedir. Yatırımlara ilişkin yasa, yatırımlardan kaynaklanan kar payı ve net karın, borç ödemelerinin, teknoloji transferinden kaynaklanan ücretlerin, işletmenin satışından doğan gelirlerin ve yatırımdan sağlanan faizlerin döviz ile transferine müsaade etmektedir.

Yabancı yatırımlar yasası, diğer yollar ile çözülemeyen anlaşmazlıklar konusunda Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Yasası Komisyonu kurallarına dayalı tahkim veya ülkeler arasındaki karşılıklı anlaşmalara atıfta bulunmaktadır. Yabancı yargı kararlarının Gana'da tanınması karşılıklılık esasına dayalıdır. Gana anlaşmazlıkların çözümü konusunda Newyork Konvansiyonunu imzalamıştır.

Gana'da fikri mülkiyet haklarının korunması yönünde yasal düzenlemeler yapılmaktadır. Gana Dünya Fikri Mülkiyet Hakları Örgütü'nün (WIPO) üyesidir. WTO TRIPS anlaşmasını uygulamak için adımlar atılmakta olup, Gana parlamentosu kopyalama yasası hariç tüm TRIPS düzenlemelerini kabul etmiştir.

Bankacılık sektörü küçük ölçeklidir. Ülkede 18 banka içerisinde en büyük banka olan Gana Ticaret

Bankasının net yaklaşık değeri 30 milyar \$'dır. Gana borsası genç ve piyasaları içersinde en iyi performans gösterenler içersinde mütala edilmektedir.

Ülkede üç adet serbest bölge bulunmakta olup, bunlar Accra, Mpitsin ve Ashiem'de yer almaktadır. Üç serbest bölge de 1996 yılında kurulmuştur. Tema ve Takoradi limanları ile Kotoka Uluslararası Havalimanı ve bu alanlarla bağlantılı yerler serbest bölgeler içersindedir. Serbest bölgede faaliyet gösterebilmek için firmaların ürünlerinin %70'ini ihraç etmesi gerekmektedir. Serbest bölgede çalışan firmaların 10 yıllık kurumlar vergisi muafiyeti ve ithalatta 0 gümrük vergisi avantajı bulunmaktadır.

► Dış Ticaret

Genel Durum

Gana'nın dış ticareti diğer bir çok Afrika ülkesinde olduğu gibi genel olarak büyük açık vermektedir. İhracatı gittikçe artış göstermekle beraber 2008 yılı itibariyle 4 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiş, 2009 yılında da 3 milyar dolara gerilemiştir. İthalatı da 2009 yılındaki azalma dışında her yıl düzenli olarak artış göstermiş olup, 2008 yılında 8,5 milyar dolar olan ithalat 2009 yılında 8 milyar dolara gerilemiştir. Dış ticareti 1995 yılından sonra sürekli açık vermiş olan Gana'nın 2008 yılı dış ticaret açığı 4,7 milyar dolar, 2009 yılında ise 5 milyar dolar civarındadır.

Ülkenin Dış Ticareti

Dış ticareti yüksek miktarda açık veren Gana'nın ihracatı 2004 yılında 2,7 milyar dolar iken 2008 yılında 3,8 milyar dolara yükselmiş, 2009 yılında ise 3 milyar dolara gerilemiştir. İthalatı ise 2004 yılında 4,3 milyar dolardan 2008 yılında 8,5 milyar dolara ulaşmış, 2009 yılında ise 8 milyar dolara gerilemiştir. 2004 yılındaki 1,6 milyar dolarlık dış ticaret açığı 2009 yılında 5 milyar dolara yükselmiştir.

Dış Ticaret Göstergeleri (Milyon Dolar)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
İhracat	2.705	3.060	3.614	3.534	3.810	3.043
İthalat	4.297	4.878	5.329	7.278	8.536	8.018
Hacim	6.347	7.938	8.943	10.812	12.346	11.061
Denge	-1.593	-1.818	-1.715	-3.744	-4.726	-4.975

Kaynak: The Economist Intelligence Unit, Ghana Country Report March 2010, ITC Trade Map.

İhracatında Başlıca Ürünler

Özellikle son yıllarda dış ticareti büyük bir açık veren Gana'nın ihracatı büyük ölçüde altın, kakao ve kereste gibi bazı ürünlere bağımlıdır. Bu bağımlılık, sözkonusu temel ürünlerin üretimlerindeki ve dünya fiyatlarındaki dalgalanmalara göre, ihracat gelirlerinin değişken olması sonucunu doğurmaktadır.

Gana'nın toplam ihracatı 2008 yılında 2005 yılına göre %34 oranında artış göstererek 4 milyar dolar olarak gerçekleşmiş olup, 2009 yılında ise bir önceki yıla göre %20,1 oranında azalarak 3,042 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu ihracatın %70'ini tek başına kakao ve ürünleri ihracatı oluşturmuştur. İhracatta diğer önemli kalemlerden işlenmiş balığın ihracattaki payı %4,3, altının payı %4,2, kerestenin payı ise %3,4'dür. Bu dört ürün grubunun toplam ihracattaki payı %82'dir. Gana'nın altın ihracatı 2009 yılında önceki yıllara göre önemli ölçüde azalma göstermiştir. Muz ve diğer tropik meyveler, manganez ve elmas ihracatta az da olsa önem taşıyan diğer ürünlerdir.

İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (1 000 Dolar)

HS NO	ÜRÜN ADI	2007	2008	2009
		ABD\$	ABD\$	ABD\$
TOTAL	TOPLAM	3.533,80	3.809,90	3.042,90
1801	Kakao Çekirdeği	896,4	974,1	1.608,60
1804	Kakao Yağı	85,7	44,9	173
1803	Kakao EzmesiCocoa paste, whether or not defatted	62	15,1	133,3
1604	İşlenmiş/konserve Edilmiş Balık ve Havyar	31	19,7	131,4
7108	Altın	1.458,70	1.713,90	129,6
4407	Kalınlığı 6mm'yi geçen Keresteler	138,8	123,8	65,2
804	Hurma, incir, Aananas, Avokado Armudu, Guava Armudu, Mango ve Mangost	10,2	6,7	55,8
803	Muz	15,8	1,3	54,9

4403 Yuvarlak Ağaçlar	3,4	4,4	50,8
2602 Manganez	26,3	47,1	49,6
7102 Elmas	25,9	20,1	40,4
1515 Diğer bitkisel sabit katı ve sıvı yağlar	6,4	3,2	38,2
801 Brezilya Cevizi, Kaju Cevizi, Hindistan Cevizi	10,3	112,6	33,9
4408 Kalınlığı 6mm'yi Geçmeyen Keresteler	73,1	55,4	33,1
303 Dondurulmuş Balıklar	24,8	22,9	32,4
2710 Petroleum oils, not crude	25,2	50,1	23
714 Manyok, Ararot ,Salep, Yer Elması ,Tatlı patates	13,2	10,6	22,5
4001 Doğal Kauçuk	17,7	22,4	21,6
1805 Kakao TozuCocoa powder, without added sugar	0,9	0	20,9
1207 Yağlı Tohumlar	60,8	52,4	18,8
2606 Alüminyum Cevherleri	17,9	16,9	17,5
7204 Demirin Veya Çeliğin Döküntü Ve Hurdaları	1,2	6,5	15
4412 Kontrplaklar, Kaplama Panolar	49,3	70,9	14,2
7404 Bakır Hurda ve Döküntüleri	9	11,5	13,3

Kaynak: ITC, Trademap

İthalatında Başlıca Ürünler

Petrol Gana'nın toplam ithalatının %10'undan fazlasını oluşturmaktadır. Uluslararası petrol fiyatlarındaki değişmelerin Gana'nın ithalatı üzerinde önemli etkisi bulunmakta, fiyatların yüksek olduğu dönemlerde petrolün ithalattaki payı %20'lere kadar çıkabilmektedir. 2008 yılında Gana'nın petrol ithalatı 1 071 milyon dolar olarak gerçekleşmiş olup, toplam ithalattaki payı %13,4'dür. Petrolün dışında diğer önemli ithal kalemleri binek otomobiller, ilaçlar, kamyon ve diğer ağır taşıtlar, otomotik veri işleme makineleri ve optik okuyucular, çeşitli makinelerin aksam ve parçaları, pirinç ve şekerdir. Gana her yıl 250 milyon dolar civarında çimento ithal etmekle birlikte bu ithalatı 2009 yılında önemli ölçüde düşme göstermiştir.

İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1 000 Dolar)

HS NO	ÜRÜN ADI	2007 ABD \$	2008 ABD \$	2009 ABD \$
TOTAL	All products	7.278,30	8.536,10	8.018,40
2713	Petrol Yağlarının/Bitümenli Minerallerden Elde Edilen Yağların kalıntıları	21	20,1	373,3
2710	Petrol Yağları(Ham Olmayan)	83,7	69	349,3
8517	Sabit Telefon Elektrikli Cihazları	73,3	59,6	348,4
2709	Ham Petrol Yağları	790,6	1.084,00	298,4
8703	Cars (incl. station wagon)	561,9	547,8	227,6
3004	Tedavide Kullanılan İlaçlar	68,3	80,6	175,5
8471	Otomotik Data İşleme makineleri, Optik Okuyucular	69,9	73,8	159,6
8431	Makine Aksam ve Parçaları	55,3	80,1	144,5
1006	Pirinç	158,4	214,4	142,5
8704	Mal Taşımaya Elverişli Kamyon ve Diğer Ağır Taşıtlar	355,6	399,3	140,6
1701	Şeker	115,8	89,6	124,4
5208	Pamuklu Mensucat, 85% veya Daha Fazla Pamuk İçeren	23,6	29,9	122,9
7308	Demir ve Çelikten Yapılar ve	63,6	99	122,9

Aksamalar				
6309	Kullanılmış Giyim	54,3	57,9	120,3
3808	Zirai İlaçlar	110,1	143	111
4011	Kauçuk Lastikler	86,5	88,3	93,8
1001	Buğday	111,7	200,7	86,2
7210	Demir Çelik Yassı Mamüller (600mm'den Geniş)	56,4	65,5	85,2
3824	Kimya Sanayi Ürünleri ve Atıkları	3,9	5,3	84,1
207	Beyaz Et	65,4	83,2	82,5
1511	Palm Yağı	24,8	36,7	82,4
8429	Buldozer, Angledozer, Greyder Excavatör ve Diğerleri	82,5	115,9	77,7
2002	Domates Salçası	49,3	38,6	77,1
3901	Etilen Polimerler	107	92,4	74,3
6402	Ayakkabı-Dış tabanı ve Yüzü Kauçuk ve Plastik	23,6	16,4	69,8
8708	Oto Yedek Parçaları	43,7	40	65,9
8474	Maden İşleme Makinaları	62,8	87,8	63,4
8544	İzole Edilmiş Kablo ve Teller	60,1	80,2	60,1
8413	Pompalar-Sıvılar İçin	38,1	48,6	56,7

Kaynak: ITC, Trademap

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticareti

Gana'nın ihracat gerçekleştirdiği en önemli ülke Güney Afrika Cumhuriyeti'dir. Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Gana'nın toplam ihracatındaki payı yaklaşık %44'dür. Güney Afrika dışında diğer önemli ülkeler Hollanda (%11,7), Hindistan (%5,3) ve İngiltere(%3,6)'dir.

Başlıca Ülkeler İtibarı ile İhracat (1 000 Dolar)

Ülkeler	2006	2007	2008
TOPLAM	3.613.994	3.533.792	4.032.927
Güney Afrika Cum.	932.813	1.312.035	1.774.292
Hollanda	402.571	425.743	473.683
Hindistan	58.850	78.364	214.839
İngiltere	144.759	209.788	148.695
Malezya	94.732	121.806	127.534
ABD	106.347	83.937	114.442
İsviçre	245.402	210.165	106.578
Fransa	164.719	119.513	96.513
Nijerya	69.845	80.509	91.009
Burkina Faso	456.019	163.055	86.534
Çin	38.805	32.695	75.790
İtalya	90.744	43.907	66.372
İspanya	50.886	64.313	63.250
Almanya	96.352	77.114	59.876
Türkiye	61.125	12.823	58.139
Estonya	68.755	40.109	53.209
Ukrayna	24	20.465	50.508
Belçika	144.931	61.889	45.876
Fildişi sahili	9.977	26.025	30.541
Japonya	72.791	77.423	20.729

Danimarka	7.171	21.645	19.814
Senegal	10.496	20.211	18.890
BAE	12.336	11.473	17.135
İrlanda	12.473	12.353	14.108
Singapur	7.881	7.522	13.958
Togo	1.706	6.863	13.340
İran	843	781	12.347

Kaynak: ITC Trade Map

Gana'nın ülkeler itibariyle ithalatında Çin en önemli yeri tutmakta, Çin'i Nijerya, ABD, Belçika, İngiltere, Hindistan ve Güney Afrika Cumhuriyeti takip etmektedir. Çin'in Gana'nın ithalatındaki payı 2008 yılında %11,7'dir. Çin'i takip eden 6 ülkenin payı ise toplam %34,5'dir. Gana petrol ithalatının önemli bir kısmını Nijerya'dan gerçekleştirmektedir. 2008 yılında Gana'nın Türkiye'den ithalatı ise 89 milyon dolar olup, ülkemiz Gana'nın toplam ithalatında yaklaşık %1'lik bir paya sahiptir.

Başlıca Ülkeler İtibari ile İthalat (1 000 Dolar)

Ülkeler	2006	2007	2008
TOPLAM	3.613.994	3.533.792	4.032.927
Güney Afrika Cum.	932.813	1.312.035	1.774.292
Hollanda	402.571	425.743	473.683
Hindistan	58.850	78.364	214.839
İngiltere	144.759	209.788	148.695
Malezya	94.732	121.806	127.534
ABD	106.347	83.937	114.442
İsviçre	245.402	210.165	106.578
Fransa	164.719	119.513	96.513
Nijerya	69.845	80.509	91.009
Burkina Faso	456.019	163.055	86.534
Çin	38.805	32.695	75.790
İtalya	90.744	43.907	66.372
İspanya	50.886	64.313	63.250
Almanya	96.352	77.114	59.876
Türkiye	61.125	12.823	58.139
Estonya	68.755	40.109	53.209
Ukrayna	24	20.465	50.508
Belçika	144.931	61.889	45.876
Fildişi sahili	9.977	26.025	30.541
Japonya	72.791	77.423	20.729
Danimarka	7.171	21.645	19.814
Senegal	10.496	20.211	18.890
BAE	12.336	11.473	17.135
İrlanda	12.473	12.353	14.108
Singapur	7.881	7.522	13.958
Togo	1.706	6.863	13.340
İran	843	781	12.347

Kaynak: ITC Trade Map

İthalat Rejimi

DIŞ TİCARET DÜZENLEMELERİ

Gana gümrüklerinde mal sınıflandırması Harmonize Sisteme göre yapılmaktadır. İthal vergileri her yıl değişmekte ve değer, ağırlık ve hacme göre hesaplanmaktadır. Gana'ya ithal edilen mallar ithalat vergisi, katma değer vergisi, özel vergi, ve ithalat özel tüketim vergisine tabidir.

İthalat vergileri çeşitli mallar için aşağıdaki oranlar üzerinden tahsil edilmektedir.

%0 vergi : Tarım ve sanayi makinaları, eğitim materyali ve güneş enerjisi pil, levha ve panelleri.
% 0.5 ECOWAS vergisi: ECOWAS'a üye olmayan ülkelerden gelen tüm mallara.
%0.5 EDIF vergisi: Tüm ithal mallarda.
%5 vergi: 82, 84, 85. fasıllar, 8703'te yer alan silindir kapasitesi 1900 cc'yi aşmayan motorlu taşıtlar, 8701, 8702, 8716 daki ticari araçlar, kereste ve diğer doğal kaynak üretiminde kullanılan materyaller.
%10 vergi: ham maddeler, bilgisayar yazılımı, ses kaydı için kullanılmamış materyal.
%20 vergi: Diğer tüm mallar. Bu oran satandart gümrük vergisidir.

İthalatta uygulanan katma değer vergisi %12.5'dir. Ayrıca, Ulusal sağlık sigortası programı kapsamında 1 Ağustos 2004 tarihinden itibaren %2.5 oranında ek sağlık sigortası vergisi uygulamasına başlanılmıştır. Ek vergiden muaf mal ve hizmetler: sağlık hizmetleri, engellilere mahsus ürünler, su, sivrisineklere karşı kullanılan malzemeler, balıkçılık aletleri, tuz, eğitim materyali, elektrik, acil yardım malzemeleri ve temel gıda maddeleri ile tarımsal ürünlerdir.

İthalat vergileri hakkında detaylı bilgi aşağıdaki web sitesinden sağlanabilmektedir.
<http://www.cepsghana.org>

Tüm mallar ithalat vergisine tabi olmakla birlikte yasa, hükümet, imtiyazlı kişi, organizasyon ve kuruluşlar için istisnalar tanınmıştır.

Nisan 2000'de Gana hükümeti advalorem vergi hesaplamasında değerlendirme yöntemini Brussels Definition of Value (BDV) sisteminden Custom Valuation Code (CVC)'a dönüştürmüştür. Yükleme öncesi denetim kaldırılmış olup, ithal partisinin Gana Limanlarına varışta denetime tabi tutulması uygulamasına geçilmiştir.

Gana'ya ithalatta denetim yetkisine haiz dört şirket, Gateway Services Limited, BIVAC International, Ghana Link Network Services ve Inspection and Control Services'tir.

Gana'ya İthalı yasak ürünler ise uyuşturucu maddeler, zehirli atıklar, civalı tıbbi sabun, kontamine mallar, uyarı içermeyen sigaralar, toprak, taklit para ve yerel yasalarca yasaklanmış ürünlerdir.

Gana'dan altın ihracatı yasal olarak sadece Değerli Madenler Pazarlama Şirketi (PMMC) kanalıyla yapılabilmektedir.

Geçici kabul

Gana yasalarına göre üç ay içerisinde aynen veya işlenmiş olarak ihraç edilmek kaydıyla ülkeye giren ürünler gümrük vergisiz olarak ülkeye sokulabilmektedir. Eğer ürünler geçici kabul ile getirilip ülkede satılmak istenirse gümrük bilgileri bildirilmeli ve satış öncesi vergiler tamamen ödenmelidir. Ticari gösteriler için gelen mal ve örnekler de üç ay içerisinde tekrar ihraç edilmelidir.

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Gana Standardizasyon Kuruluşu –GSB, Gana'ya ithal edilen malların kalitesini garanti etmenin yanısıra, standart geliştiren ve standartları yürürlüğe koyan bir kuruluştur. GSB halihazırda 160 standardı yürürlüğe koymuş ve 300'ün üzerindeki yabancı standardı da sertifikaya bağlamıştır. İmalatçı ve ithalatçının GSB'ye kayıt olması gerekmektedir. GSB ISO 9000 standardını Gana için henüz kabul etmemiştir. Ancak firmaları bu konuda desteklemektedir.

Gıda ve İlaç İdaresi (FDB) ise, gıda, ilaç, kozmetik ve kamu sağlığını ilgilendiren diğer ürünleri onaylamaktadır. Bu görev GSB ile FDB arasında zaman zaman yetki çatışması doğurmaktadır.

Tüm ürünlerin GSB tarafından sertifikalandırılması zorunludur. Sertifikalandırmada Gana dışında yetki verilen bir kuruluş bulunmamaktadır. GSB tarafından hazırlanan standartlar resmi gazetede yayınlanmaktadır. GSB aynı zamanda ticaretteki teknik engellere ilişkin başvuru merciidir.

1992 yılında uygulamaya konan etiketleme kurallarına göre ithal edilen veya Gana'da üretilen malların üzerinde aşağıdaki bilgiler İngilizce olarak yer almalıdır.

- Malın adı
- Net ağırlığı veya bileşenlerin net miktarı
- Ürün bileşenlerinin kompozisyonu
- Üretim tarihi ve son kullanım tarihi
- Ürünün lot veya parti numarası
- Üreticinin veya acentanın adı ve adresi
- Kullanım talimatı ile depolama, boşaltma vs.için özel talimatlar.

Türkiye ile Ticaret

Genel Durum

Türkiye ile Gana arasındaki dış ticarete ilişkin istatistik veriler aşağıda verilmektedir. 2009 yılı itibariyle 72,8 milyon dolar olarak gerçekleşen ihracatımıza karşılık 102 milyon dolarlık ithalatımız söz konusu iken 2010 yılında 96 milyon dolarlık ihracatımız 194 milyon dolarlık da ithalatımız gerçekleşmiştir. Gana ile olan dış ticaretimiz son 10 yıllık dönem içerisinde 2007 ve 2008 yılları dışında genel olarak ülkemiz aleyhine açık vermiştir. 2009 yılında dış ticaret açığımız 29,2 milyon dolar iken 2010 yılında yaklaşık 98 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye ile Gana arasındaki dış ticaret hacmi 2003 yılından itibaren 2006 yılı hariç 100 milyon doların üzerinde gerçekleşmiştir. Toplam dış ticaret hacmi 2009 yılında 175 milyon dolar iken 2010 yılında 291 milyon dolara ulaşmıştır. Önümüzdeki yıllarda Gana ile dış ticaretimizin artış göstermesi beklenmektedir.

Türkiye-Gana Dış Ticaret Değerleri (1 000 Dolar)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	DENGE	HACİM
2000	12.796	27.958	-15.162	40.754
2001	17.736	35.578	-17.842	53.314
2002	22.658	39.224	-16.566	61.882
2003	36.867	95.208	-58.341	132.075
2004	31.779	80.601	-48.822	112.380
2005	31.601	73.207	-41.606	104.809
2006	32.965	57.468	-24.502	90.434
2007	84.126	41.060	43.065	125.187
2008	100.386	46.453	53.933	146.839
2009	72.851	102.095	-29.244	174.946
2010	96.477	194.358	-97.881	290.835
2010(Oc-Şubat)	11.890	22.271	-10.381	34.161
2011(Oc-Şubat)	12.462	20.554	-8.092	33.016

Kaynak:DTM

2009 yılında ülkemizden Gana'ya 250 farklı ürünün ihracatı gerçekleştirilmiştir. İhracatımızda önem taşıyan başlıca ürünler demir çelik ürünleri, çimento, petrol yağları, izole tel ve kablolar, buğday unu, kireç, otomobil lastikleri, bulgur ve irmik, traktör ve makarnadır. Ülkemizden Gana'ya 300 bin doların üzerinde ihracat gerçekleştirdiğimiz ürünlerin listesi aşağıda verilmektedir.

Gana'ya Ocak-Şubat Dönemi İhracatımız İçin Tıklayınız

Türkiye'nin Gana'ya İhracatında Başlıca Ürünler (Dolar)

		2009	2010
		ABD DOLARI	ABD DOLARI
DÖRTLÜ	DÖRTLÜ ADI		
7214	DEMİR/ÇELİK ÇUBUKLAR (SICAK HADDELI, DÖVÜLMÜŞ, BURULMUŞ, ÇEKİLMİŞ)	800.448	10.270.759
2523	ÇİMENTO	20.041.604	7.704.385
7216	DEMİR/ALAŞIMSIZ ÇELİKTEN PROFİL	4.730.087	7.359.744
2710	PETROL YAĞLARI VE BİTÜMENLİ MİNERALLERDEN ELDE EDİLEN YAĞLAR	5.244.167	7.056.766
8544	İZOLE EDİLMİŞ TEL, KABLO; DİĞER İZOLE EDİLMİŞ ELEKTRİK İLETKENLERİ; FİBER OPTİK K	3.783.359	6.847.628
7213	DEMİR/ÇELİK FİLMAŞIN (SICAK HADDELENMİŞ, RULO HALİNDE)	1.302.638	5.119.707
1101	BUĞDAY UNU/MAHLUT UNU	2.251.961	4.823.977
2522	KİREÇ	3.422.537	4.152.063
4011	KAUÇUKTAN YENİ DİŞ LASTİKLER	2.668.268	2.943.326
1103	BULGUR, İRMİK, TOPAK HALİNDE HUBUBAT VE PELLETLER	22.891	2.513.673
8701	TRAKTÖRLER	52.380	2.256.035
7321	DEMİR-ÇELİK SOBA, OCAK, İZGARA, OCAK, MANGAL VB. EV EŞYASI	1.014.819	2.157.203
1902	MAKARNALAR	2.353.707	2.130.886
4818	TUVALET KAĞITLARI, KAĞIT HAVLU, MENDİL,	1.498.795	2.073.480

KUMAŞ, MASA ÜRTÜSÜ VB			
3401	SABUNLAR, YÜZEY AKTİF ORGANİK MADDELER	735.528	1.541.072
7606	ALUMİNYUM SAC, LEVHA VE ŞERİTLER, KALINLIK>0, 2MM	848.801	1.495.101
1905	EKMEK, PASTA, KEK, BİSKÜVİ VS. İLE BOŞ İLAÇ KAPSÜLÜ MÜHÜR GÜLLACI VS.	759.703	1.364.824
7208	DEMİR/ÇELİK SICAK HADDE YASSI MAMULLERİ-GENİŞLİK 600MM. FAZLA	134.997	1.188.589
8418	BUZDOLAPLARI, DONDURUCULAR, SOĞUTUCULAR, ISI POMPALARI	845.765	1.167.316
7308	DEMİR/ÇELİKTEN İNŞAAT VE AKSAMI	2.251.611	793.253
8716	TAŞITLAR İÇİN RÖMORKLAR, YARI RÖMORKLAR VB. İLE AKSAM-PARÇALARI	816.855	790.015
2834	NİTRİTLER; NİTRATLAR	102.153	762.250
9405	DİĞER AYDINLATMA CİHAZLARI, LAMBALAR, IŞIKLI TABELA, PLAKA VB.	191.101	722.151
8704	EŞYA TAŞIMAYA MAHSUS MOTORLU TAŞITLAR	281.751	707.747
1806	ÇİKOLATA VE KAKAO İÇEREN DİĞER GIDA MÜSTAHZARLARI	436.814	706.232
1704	KAKAO İÇERMİYEN ŞEKER MAMULLERİ (BEYAZ ÇİKOLATA DAHİL)	318.226	635.550
7209	DEMİR/ÇELİK YASSI MAMUL, SOĞUK HADDELENMİŞ KAPLANMIŞ (600MM. DEN GENİŞ)	175.056	615.790
7215	DEMİR/ÇELİK ÇUBUKLAR (DİĞER)	37.338	492.799
3307	TRAŞ MÜSTAHZARLARI, VÜCUT DEODORANTLARI, TUVALET MÜSTAHZARLARI	300.013	483.551
3923	EŞYA TAŞIMA AMBALAJI İÇİN PLASTİK MAMULLERİ, TIPA, KAPAK, KAPSÜL	261.907	413.918
8504	ELEKTRİK TRANSFORMATÖRLERİ, STATİK KONVERTİSÖRLER, ENDÜKTÖRLER	512.566	411.096
2009	MEYVE VE SEBZE SULARI (FERMENTE EDİLMEMİŞ, ALKOL KATILMAMIŞ)	137.575	409.256

Kaynak:DTM

Ülkemiz dörtü bazda 2010 yılında Gana'dan 19 kalem ürünün ithalatını gerçekleştirmiştir. Gana'dan ithal ettiğimiz en önemli ürün grubu kakao ve kakao ürünleri olup bu ürün grubunun toplam ithalatımızdaki payı %65'dir. İkinci en önemli ithal kaleminiz ise altındır. Altının Gana'dan ithalatımızdaki payı %34'dür. Bu ürünler dışında Gana'dan ithalatımızda az da önem taşıyan diğer ürünler kereste, tabii kauçuk ve yağlı tohumlardır.

Türkiye'nin Gana'dan İthalatında Başlıca Ürünler (Dolar)

		2009	2010
		ABD DOLARI	ABD DOLARI
1801	KAKAO DANE VE KIRIKLARI (HAM/KAVRULMUŞ, BÜTÜN/KIRIK)	80.676.611	120.773.097
7108	ALTIN (HAM, YARI İŞLENMİŞ, PUDRA HALİNDE)	15.745.876	66.604.920
1803	KAKAO HAMURU	3.890.337	3.481.509
1804	KAKAO YAĞI	1.223.740	1.706.117
4408	KAPLAMALIK VE KONTRPLAK İÇİN YAPRAKLAR; KALIN >6MM.	43.170	479.818
1805	KAKAO TOZU (İLAVE ŞEKER/DİĞER TATLANDIRICI MADDELER İÇERMİYEN)	45.099	446.412
1207	DİĞER YAĞLI TOHUMLAR VE MEYVELER	117.884	370.919
4407	UZUNLAMASINA KESİLMİŞ, BİÇİLMİŞ AĞAÇ; KALIN >=6 MM	88.697	271.783
4001	TABİİ KAUCUK, BALATA, GÜTA-PERKA, GUAYÜL VB TABİİ SAKIZLAR	0	78.559
8413	SIVILAR İÇİN POMPALAR, SIVI ELEVATÖRLERİ	0	33.302
4402	ODUN KÖMÜRÜ	109.641	25.905
7113	KIYMETLİ METALLER VE KAPLAMALARINDAN MÜCEVHERCİ EŞYASI	0	25.402
4409	KENARINA, YÜZÜNE ŞEKİL VERİLMİŞ AĞAÇLAR	0	23.554
9821	ZATİ EŞYA	0	20.012

8431	AĞIR İŞ MAKİNE VE CİHAZLARININ AKSAMI, PARÇALARI	0	8.818
8517	TELLİ TELEFON-TELGRAF İÇİN ELEKTRİKLİ CİHAZLAR	0	5.777
2616	KIYMETLİ METAL CEVHERLERİ VE KONSANTRELERİ	0	1.246
8543	KENDİNE HAS FONKSİYONLU ELEKTRİKLİ MAKİNE VE CİHAZLAR	0	1.000
8523	SES VE DİĞER FENOMENLERİ KAYDETMEK İÇİN DİSK, BANT, KATI HAL KALICI DEPOLAMA AYGI	332	218
1901	MALT HÜLASASI; UN, NIŞASTA VE MALT ESASLI MÜSTAHZARLAR	290	0
4420	AĞAÇ İŞLEMECİLİĞİ VE KAKMA AĞAÇ, BİBLÖLAR, SÜS EŞYASI	3.887	0
6913	SERAMİK TEN HEYKELCİKLER VE DİĞER SÜS EŞYASI	1.088	0
7018	CAMDAN BONCUK, TAKLİT İNCİ, KIYMETLİ TAŞ; SUNİ GÖZ, HEYKEL	11.008	0
7117	TAKLİT MÜCEVHERCİ EŞYASI	17.775	0
8480	METAL DÖKÜMÜ İÇİN KASALAR, PLAKALAR, KALIP MODELLERİ	1.251	0
8544	İZOLE EDİLMİŞ TEL, KABLO; DİĞER İZOLE EDİLMİŞ ELEKTRİK İLETKENLERİ; FİBER OPTİK K	65.000	0
9113	KOL VE CEP SAATI KAYIŞLARI, BİLEZİKLERİ VB. AKSAMI	1.143	0
9401	OTURMAYA MAHSUS MOBİLYALAR, AKSAM-PARÇALARI	22.806	0
9403	DİĞER MOBİLYALAR VB. AKSAM, PARÇALARI	29.027	0
DÖRTLÜ	DÖRTLÜ ADI		
	TOPLAM	102.094.662	194.358.368

Kaynak:DTM

İki Ülke Arasındaki Anlaşma ve Protokoller

İki Ülke Arasındaki Ticaretin Altyapısını Düzenleyen Anlaşma ve Protokoller

Anlaşma	İmza Tarihi	RG Tarihi	RG Sayısı
Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	30.04.1997	01.08.1997	23067
KEK I. Dönem Toplantısı	03.09.1998	11.07.1999	23752

Kaynak:DTM

🔍 Pazar ile İlgili Bilgiler

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Gana'da fikri mülkiyet haklarının korunması yönünde yasal düzenlemeler yapılmaktadır. Gana Dünya Fikri Mülkiyet Hakları Örgütü'nün (WIPO) üyesidir. WTO TRIPS anlaşmasını uygulamak için adımlar atılmakta olup, Gana parlamentosu kopyalama yasası hariç tüm TRIPS düzenlemelerini kabul etmiştir.

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Gana'da yerel ürünler ambalajlı olarak piyasaya sürüldüğü gibi dökme olarak piyasaya sürülebilmektedir. Ancak ülkeye ithal edilen ürünlerin ambalajlı olarak piyasaya sürülmesi esastır.

1992 yılında uygulamaya konan etiketleme kurallarına göre ithal edilen veya Gana'da üretilen malların üzerinde aşağıdaki bilgiler İngilizce olarak yer almalıdır.

- Malın adı
- Net ağırlığı veya bileşenlerin net miktarı
- Ürün bileşenlerinin kompozisyonu
- Üretim tarihi ve son kullanım tarihi
- Ürünün lot veya parti numarası
- Üreticinin veya acentanın adı ve adresi
- Kullanım talimatı ile depolama, boşaltma vs.için özel talimatlar.

Anlaşmazlıkların Çözümü

Yabancı yatırımlar yarasası, diğer yollar ile çözülemeyen anlaşmazlıklar konusunda Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Yasası Komisyonu kurallarına dayalı tahkim veya ülkeler arasındaki karşılıklı anlaşmalara atıfta bulunmaktadır. Yabancı yargı kararlarının Gana'da tanınması karşılıklılık esasına dayalıdır. Gana anlaşmazlıkların çözümü konusunda Newyork Konvansiyonunu imzalamıştır.

İşadamlarının Pazarda Dikkat Etmesi Gereken Hususlar

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Gana'nın resmi dili İngilizcedir. İş yazışmalarında İngilizce kullanılmaktadır. Şehirde yaşayan Ganalılar da İngilizce konuşmaktadırlar. Ülkede kartvizit kullanımı yaygındır. Ganalı işadamları iş saatlerinde takım elbise giymekte, çok azı geleneksel kıyafetlerini giymektedirler. İş kadınları ise genel olarak iş saatlerinde de geleneksel kıyafetlidirler

Pasaport ve Vize İşlemleri

Diplomatik, Hizmet, Hususi ve Umuma Mahsus Pasaport Hamilleri vizeye tabidir.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Resmi tatiller

Yeni Yıl	1 Ocak
Bağımsızlık Günü	6 Mart
Good Friday	25 Mart
Paskalya Yortusu	28 Mart
İşçi Günü	1 Mayıs
Afrika Birliği Günü	25 Mayıs
Republic Day	1 Temmuz
Eid al-Fitr	3 Kasım
Çiftçiler Günü	2 Aralık
Boxing Day	26 Aralık

Sağlık

Gana'ya girmek için uluslararası sağlık sertifikasında sarı humma aşısının olduğunun belgelemesi gerekmektedir. Sitma aşısı ile tetanos, menenjit, ve hepatit B aşılarının yaptırılması ise önemle tavsiye edilmektedir.. Ayrıca, daha ayrıntılı bilgi için <http://www.cdc.gov/travel/wafrica.htm>. web adresinin incelenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Söz konusu aşılardan Gana'ya giriş yapılmadan en az on gün önceden yaptırılması gerekmektedir.

Hukuki Yapı

Gana'da firmaların ticari veya yatırım işine girişmelerinde herhangi bir yere para bloke etme zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu yüzden özellikle bu ülkeye ihracatta firmaların özellikle ilk ihracat deneyimlerinde, ödemelerin garantisini için, deneyimli ve geçmişi bulunan firmalarla iş yapmaları önerilmektedir.

Gana'da İş Kurma

Gana Yatırım Geliştirme Merkezi (GIPC) yatırımlarda ve iş kurulmasında sorumlu tek yetkili kamu kuruluşudur. Yabancı firmalar ekonomik, ticari ve yatırım ile ilgili her türlü konuda bu kuruluştan bilgi temin edebilirler (www.gipc.org.gh).

Yabancı firmaların Gana'da iş kurmaları serbest olup, GIPC'den uygunluk ön izni alınmadan iş kurabilmektedirler. Gana'da iş kuracak olan firmalarımız iş kurma konusundaki aşamalar ve yükümlülükler konusunda GIPC'nin web sitesinde detaylı bilgilere ulaşabilirler.

Genel Değerlendirme ve Öngörüler

Son yıllarda önemli bir ekonomik gelişme göstermiş olan Gana'da bu gelişmeye bağlı olarak başta enerji ve yeraltı kaynakları olmak üzere bir çok sektörde yeni iş imkanları da ortaya çıkmıştır. Gana hükümeti gerek yatırımların gerekse üretim ve dağıtımın önünü açacak bir çok düzenlemelere gitmiştir. Ancak ülkede iş yapabilmek konusunda halen bazı önemli güçlükler bulunmaktadır. Bankalardan kredi alınması halen oldukça zor bir iş olup, kredi faizleri de oldukça yüksektir. Bu durum krediye ihtiyaç duyan Ganalı işadamlarının yabancı malları ve hizmetleri satın almalarında bir engel olarak durmaktadır.

Tarihsel bağlar ve okyanus aşırı diğer ülkelere göre coğrafi olarak daha yakın olması gibi nedenlerle Avrupalı firmalar Gana'ya daha çabuk uyum sağlayabilmekte ve iş kurma, yatırım ve ticari konularda daha başarılı olmaktadır. Buna karşın özellikle ABD, Çin ve Hindistan menşeli firmaların son yıllarda Gana'ya büyük ilgi gösterdikleri de bir gerçektir.

Ganalı tüketiciler ve ithalatçılar ürün fiyatlarına karşı oldukça duyarlı olup, kalitesi nispeten düşük fakat fiyatları ucuz olan malları tercih etmektedirler. Çin ve Hindistan orijinli ürünlerin Gana pazarında gittikçe daha fazla tercih edilmesi bundan kaynaklanmaktadır.

Ganalı firmaların diğer bir çok Afrika ülkesi firmalarına göre daha güvenilir oldukları bilinmekte ancak yine de ilk kez bağlantı kurulacak firmalar hakkında bir ön çalışmanın yapılmasında fayda görülmektedir.

Pazar Fırsatları

Gana'da petrol ve doğal gaz çıkarılması bir kaç yıl içerisinde gerçekleşecektir. Bu enerji imkanlarının diğer sektörlerdeki üretimlere pozitif etkileri ile ihracattan sağlanacak ek gelirler sayesinde Gana piyasasının yakın bir zamanda büyük canlanma göstermesi beklenmektedir. Bu yüzden bir çok yabancı firma Gana'da iş imkanlarını geliştirme konusunda istekli davranmaktadırlar.

Başta altın, boksit, mangan ve elmas olmak üzere madencilik sektörüne yabancı firmaların ilgisi devam etmektedir. Gana hükümeti bu madenlerin ülke içerisinde işlenerek ihraç edilmesi yönünde büyük çaba göstermekte ve sektörü çeşitli şekillerde desteklemektedir. Bu yüzden Gana'da maden işleme üzerine iş imkanları gittikçe artış göstermektedir.

Gana'da inşaat sektörü özellikle yol, köprü ve konut sektöründeki yatırımlarla oldukça gelişme göstermektedir. Bu yüzden özellikle inşaat malzemeleri yönünden pazarın talebi gittikçe artış göstermektedir.

Hükümetin telokomünikasyon sektöründe liberasyona gitmesi neticesinde sektörde önemli gelişmeler beklenmektedir. Bu yüzden Gana'da haberleşme ve iletim sistemleri, sabit telefon, cep telefonu, faks, televizyon gibi elektronik cihazlarda büyük talep artışları beklenmektedir.

► Tarım ve Gıda Ürünleri İhraç Potansiyelimiz

Tarım ve Gıda Ürünleri İhraç Potansiyelimiz

Kanatlı Etleri (GTİP:0207, 160232)

Gana 90 milyon dolara ulaşan beyaz et ithalatıyla Afrika ülkeleri içerisinde beyaz et ithalatında ilk sıralarda yer almaktadır. Gana'nın beyaz et ithalatı sürekli artış göstermekte olup, bu artış 2007-2008 döneminde %35 oranında gerçekleşmiştir. Ülkemiz Gana'ya beyaz et ihraç etmeye başlamış olup, 2009 yılında ihracatımız 62 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Gana beyaz et pazarına dünyanın en büyük ihracatçıları arasında bulunan Brezilya ve ABD büyük ölçüde hakim olup, ülkemizin bu ülkelerle rekabette gösterebileceği başarıya göre Gana pazarındaki pazar payımız şekillenecektir. Gana'da entegre beyaz et tesislerinin yetersiz oluşu nedeniyle bu ülkenin ithalatının gelecekte de en azından bugünkü konumunu koruyarak devam ettirmesi beklenmektedir. Ülkemiz beyaz et üretici ve ihracatçılarının Gana pazarını sadece tek bir ülke olarak düşünmemesi Gana'nın çevresinde yer alan ülkelere girişte de bu ülkeyi basamak olarak görmeleri yararlı olacaktır. Zira Afrika ülkelerinin hemen tamamında beyaz et talebi büyük ölçüde ithalata karşılanmakta, üretimler talebi karşılayamamaktadır. Ayrıca ülkemiz sanayicilerinin Gana pazarını beyaz ette de yatırım yapılabilecek ülkeler arasında değerlendirmelerinde yarar görülmektedir. Bu konuda diğer büyük üretici ülkelerden önce davranılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Buğday (GTİP:1001)

Gana'da buğday üretimi bulunmamakta bu yüzden iç talep tamamen ithalata karşılanmaktadır. Gana'nın buğday ithalatı sürekli artış göstermekte olup 2008 itibariyle 213 milyon dolara yükselmiştir. Ülkemiz de son yıllarda önemli miktarlarda buğday ithal etmiş olmakla beraber, ülkemizde iklimin iyi olduğu yıllarda ihracat için üretim fazlalıkları oluşabilmekte ve ülkemiz önemli miktarlarda buğday ihraç edebilmektedir. Ülkemizdeki rekoltenin yüksek olması ve iç talep karşılandıktan sonra talep fazlası ürünün elde kalması durumunda Gana'ya da buğday ihraç edebilmesi mümkün olup, ihraç fiyatlarımızın dünya ortalama fiyatları düzeyinde olması halinde iç piyasadaki talep fazlası buğdayın ihracı için Gana pazarına girişte sorunla karşılaşmayacağı tahmin edilmektedir.

Buğday Unu (GTİP:1101)

Gana'da buğday unu ithalatı bugün için 6,2 milyon dolar olmakla birlikte ithalatı sürekli artış göstermektedir. 2007-2008 döneminde Gana'nın un ithalatı %58 oranında artış göstermiştir. Gana un ithalatının %35'inden fazlasını ülkemizden karşılamakta, ülkemizi Belçika ve Fransa takip etmektedir. Ülkede unlu mamüller sanayi gelişmemiş olmakla beraber özellikle fırıncılık ürünleri ve diğer unlu

mamüleri üretimde meydana gelebilecek üretim artışlarına paralel olarak Gana'nın buğday üretilmesi ve ithalatının da artış göstermesi beklenmektedir. Bugün Gana'nın ihtiyaçını çoğunlukla ithal etmiş olduğu buğday teknolojik açıdan nispeten geri kalmış, büyük ölçüde küçük aile işletmelerinin sahip olduğu değirmenlerde öğütülerek un haline getirmekte ve un ihtiyacını büyük ölçüde bu şekilde karşılamaktadır. Ülkemiz dünyanın en büyük un ihracatçılarından birisi olup, un ihracatçılarımızın Gana'da yapacakları bireysel temasların olumlu sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

Su Ürünleri (GTİP:03, 1604, 1605)

Gana uzun bir sahil şeridine sahip olmakla beraber su ürünleri üretimi iç talebi karşılamaktan uzaktır. Bu nedenle her yıl önemli miktarlarda su ürünü ithal etmektedir. Gana'nın 2008 yılı itibarıyla su ürünleri ithalatı 165 milyon dolar civarındadır. Bu ithalatın %64'ünü dondurulmuş tüm balıklar, %14'ünü işlenmiş ve konserve edilmiş balıklar, %22'sini de işlenmiş ve konserve edilmiş eklemli balıklar ve yumuşakçalar ithalatı oluşturmaktadır.

Ülkemizden Gana'ya su ürünleri ihracatı bulunmamakta, Gana ihtiyacı olan su ürünlerini büyük ölçüde Fas ve Namibya'dan karşılamaktadır. Fas'tan ithal edilen su ürünlerinin hemen tamamını dondurulmuş veya işlenmiş ve konserve edilmiş balıklar oluşturmaktadır, Namibya'dan ithalat ise büyük ölçüde dondurulmuş tüm balıklardan oluşmaktadır. Gana pazarında işlenmiş ve konserve edilmiş balıklarda Fas'tan sonra en büyük ihracatçı ülke Şili olup, bu ülkenin bu grup ihracatında pazar payı yaklaşık %24'dür. Yumuşakça ve eklemli balıklarda ise pazarın en büyük hakimi Güney Afrika Cumhuriyeti (%46) ve Vietnam (%32,4)'dir.

Ülkemiz su ürünleri ihracatçıları Güneybatı Afrika'da Nijerya dışında Gana pazarına da önem vermeleri durumunda pazardan pay alabilmeleri mümkün görülmektedir. Ülkemiz Gana pazarında pazara hakim olan ülkelerin tümü ile rakabet edebilmeleri mümkün görülmekte olup, ihracatçılarımızca ilgi gösterilmesi durumunda Gana'nın ülkemiz su ürünleri için iyi bir pazar olabileceği düşünülmektedir.

Makarna (GTİP:1902)

Gana'da unlu mamüller sanayi yeterince gelişme göstermemiştir. Gana halkında da makarna tüketimi batı ülkelerindeki gibi bugün için yaygın değildir. Ancak tüketim gittikçe artış göstermektedir. Gana'nın 2008 yılı makarna ithalatı 6,3 milyon dolar olup, ithalatı 2007-2008 döneminde %18 oranında artış göstermiştir. Gana'nın makarna ithalatında İtalya (%52) ve Türkiye (%36) en önemli yeri tutmakta olup ülkemizin Gana pazarında yapacağı girişimlerden çok olumlu sonuçlar alınabileceği düşünülmektedir. Makarna sanayicilerimizin gelecek vadede Gana pazarını yatırım yapılabilecek pazarlar arasında görmeleri ve Ganalı ortaklarla veya bireysel olarak bu ülkede üretim faaliyetinde bulunmaları sadece Gana pazarı için değil çevredeki tüm ülkelerin pazarlarına da girmelerini mümkün kılacaktır.

Domates Salçası (GTİP:200290)

Gana Afrika ülkeleri içerisinde önemli bir domates salçası ithalatçısıdır. 2008 yılı itibarıyla Gana'nın domates salçası ithalatı 41 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Ancak dünyanın en büyük domates salçası üretici ve ihracatçılarından birisi olan ülkemizin Gana'ya ihracatı bulunmamaktadır. Pazara büyük ölçüde Çin ve İtalyan firmaları hakimdir. Gana pazarının bugüne kadar domates salçası ihracatçılarımızca dikkate alınmadığı bilinmekte olup, ülkemizin Gana'da girişeceği promosyon faaliyetlerinden çok olumlu sonuçlar elde edilebileceği düşünülmektedir.

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı 2009 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2009 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2009 (milyon dolar)	Dünya İthalatında Ülkenin Payı 2009	Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim 2008-2009 (%)	Ülkenin Toplam İthalatındaki Değişim 2008-2009 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2009 Aylık Veriler*	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 Aylık Veriler*	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
Kanatlı Etleri	0207 160232	Beyaz et	88,3	0,062	158	0,44	-49,1	35	0,044	0,037	Brezilya %38,5 ABD %22,3 Hollanda %14,3 Kanada %6,9 Belçika %4,5	Tüm ülkeler %20
Hububat	1001	Buğday	213	-	61	0,43	-	91	-	-	Kanada %83,1 Fransa %9,1 İsviçre %7 Almanya %0,8	Tüm ülkeler %10
Su Ürünleri	03 1604 1605	Balıklar	165	-	342	0,15	-	-25	-	-	(GTİP= 03 grubu) Fas %37,4 Namibya %33 İspanya %5,9 Polonya %4,3 Moritanya %4	Dondurulmuş balıklar Ecovas %0, diğer ülkeler %5, İşlenmiş balıklar tüm ülkeler %20
Makarna	1902	Makarna	6,3	2,4	149	0,09	-45,7	18	1,187	1,337	İtalya %51,8 Türkiye %35,6 Singapur %4,2 Tunus %2,3 G.Afrika %1,3	Ecovas %0 Diğer Ülkeler %20
Un	1101	Buğday Unu	6,2	2,3	581	0,13	24,6	58	0,811	1,791	Türkiye %35,1 Belçika %29,4 Fransa %19,1 Hollanda %9,4 Almanya %5,7	Tüm Ülkeler %20
Domates Salçası	200290	Domates Salçası	40,9	-	182	1,63	-	-17	-	-	Çin %57,7 İtalya %31,7 ABD %5,3 Hollanda %2,1 Hong Kong %0,8	Tüm Ülkeler %20

Kaynak : Tablonun hazırlanmasında Türkiye'ye ilişkin rakamlarda TUIK, diğer ülkelere ilişkin istatistik rakamlarında UN-ITC TradeMap, gümrük vergisi konusunda AB ülkeleri için TARIC diğer ülkeler için kendi gümrük idarelerinin verileri kullanılmıştır.

** Veriler 6 aylıktır.*

Hububat

Buğday (GTİP:1001)

Gana'da buğday üretimi bulunmamakta bu yüzden iç talep tamamen ithalatla karşılanmaktadır. Gana'nın buğday ithalatı sürekli artış göstermekte olup 2008 itibarıyla 213 milyon dolara yükselmiştir. Ülkemiz de son yıllarda önemli miktarlarda buğday ithal etmiş olmakla beraber, ülkemizde iklimin iyi olduğu yıllarda ihracat için üretim fazlalıkları oluşabilmekte ve ülkemiz önemli miktarlarda buğday ihrac edebilmektedir. Ülkemizde rekoltenin yüksek olması ve iç talep karşılandıktan sonra talep fazlası ürünün elde kalması durumunda Gana'ya da buğday ihrac edebilmesi mümkün olup, ihrac fiyatlarımızın dünya ortalama fiyatları düzeyinde olması halinde iç piyasadaki talep fazlası buğdayın ihracı için Gana pazarına girişte sorunla karşılaşılacağı tahmin edilmektedir.

Kanatlı Etleri

Kanatlı Etleri (GTİP:0207, 160232)

Gana 90 milyon dolara ulaşan beyaz et ithalatıyla Afrika ülkeleri içerisinde beyaz et ithalatında ilk sıralarda yer almaktadır. Gana'nın beyaz et ithalatı sürekli artış göstermekte olup, bu artış 2007-2008 döneminde %35 oranında gerçekleşmiştir. Ülkemiz Gana'ya beyaz et ihrac etmeye başlamış olup, 2009 yılında ihracatımız 62 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Gana beyaz et pazarına dünyanın en büyük ihracatçıları arasında bulunan Brezilya ve ABD büyük ölçüde hakim olup, ülkemizin bu ülkelerle rekabette gösterebileceği başarıya göre Gana pazarındaki pazar payımız şekillenecektir. Gana'da entegre beyaz et tesislerinin yetersiz oluşu nedeniyle bu ülkenin ithalatının gelecekte de en azından bugünkü konumunu koruyarak devam ettirmesi beklenmektedir. Ülkemiz beyaz et üretici ve ihracatçıları Gana pazarını sadece tek bir ülke olarak düşünmemesi Gana'nın çevresinde yer alan ülkelere girişte de bu ülkeyi basamak olarak görmeleri yararlı olacaktır. Zira Afrika ülkelerinin hemen tamamında beyaz et talebi büyük ölçüde ithalatla karşılanmakta, üretimler talebi karşılayamamaktadır. Ayrıca ülkemiz sanayicilerinin Gana pazarını beyaz ette de yatırım yapılabilecek ülkeler arasında değerlendirmelerinde yarar görülmektedir. Bu konuda diğer büyük üretici ülkelerden önce davranılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Makarna

Makarna (GTİP:1902)

Gana'da unlu mamüller sanayi yeterince gelişme göstermemiştir. Gana halkında da makarna tüketimi batı ülkelerindeki gibi bugün için yaygın değildir. Ancak tüketim gittikçe artış göstermektedir. Gana'nın 2008 yılı makarna ithalatı 6,3 milyon dolar olup, ithalatı 2007-2008 döneminde %18 oranında artış göstermiştir. Gana'nın makarna ithalatında İtalya (%52) ve Türkiye (%36) en önemli yeri tutmakta olup ülkemizin Gana pazarında yapacağı girişimlerden çok olumlu sonuçlar alınabileceği düşünülmektedir. Makarna sanayicilerimizin gelecek vadeden Gana pazarını yatırım yapılabilecek pazarlar arasında görmeleri ve Ganalı ortaklarla veya bireysel olarak bu ülkede üretim faaliyetinde bulunmaları sadece Gana pazarı için değil çevredeki tüm ülkelerin pazarlarına da girmelerini mümkün kılacaktır.

Domates Salçası

Domates Salçası (GTİP:200290)

Gana Afrika ülkeleri içerisinde önemli bir domates salçası ithalatçısıdır. 2008 yılı itibarıyla Gana'nın domates salçası ithalatı 41 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Ancak dünyanın en büyük domates salçası üretici ve ihracatçılarından birisi olan ülkemizin Gana'ya ihracatı bulunmamaktadır. Pazara büyük ölçüde Çin ve İtalyan firmaları hakimdir. Gana pazarının bugüne kadar domates salçası ihracatlarımızı dikkate alınmadığı bilinmemekte olup, ülkemizin Gana'da girişeceği promosyon faaliyetlerinden çok olumlu sonuçlar elde edilebileceği düşünülmektedir.

Su Ürünleri

Su Ürünleri (GTİP:03, 1604, 1605)

Gana uzun bir sahil şeridine sahip olmakla beraber su ürünleri üretimi iç talebi karşılamaktan uzaktır. Bu nedenle her yıl önemli miktarlarda su ürünü ithal etmektedir. Gana'nın 2008 yılı itibarıyla su ürünleri ithalatı 165 milyon dolar civarındadır. Bu ithalatın %64'ünü dondurulmuş tüm balıklar, %14'ünü işlenmiş ve konserve edilmiş balıklar, %22'sini de işlenmiş ve konserve edilmiş eklembecaklılar ve yumuşakçalar ithalatı oluşturmaktadır.

Ülkemizden Gana'ya su ürünleri ihracatı bulunmamakta, Gana ihtiyacı olan su ürünlerini büyük ölçüde Fas ve Namibya'dan karşılamaktadır. Fas'tan ithal edilen su ürünlerinin hemen tamamını dondurulmuş veya işlenmiş ve konserve edilmiş balıklar oluşturmakta, Namibya'dan ithalat ise büyük ölçüde dondurulmuş tüm balıklardan oluşmaktadır. Gana pazarında işlenmiş ve konserve edilmiş balıklarda Fas'tan sonra sonra en büyük ihracatçı ülke Şili olup, bu ülkenin bu grup ihracatında pazar payı yaklaşık %24'dür. Yumuşakça ve eklembecaklılarda ise pazarın en büyük hakimi Güney Afrika Cumhuriyeti

(%46) ve Vietnam (%32,4)'dir.

Ülkemiz su ürünleri ihracatçıları Güneybatı Afrika'da Nijerya dışında Gana pazarına da önem vermeleri durumunda pazardan pay alabilmeleri mümkün görülmektedir. Ülkemiz Gana pazarında pazara hakim olan ülkelerin tümü ile rakabet edebilmeleri mümkün görülmekte olup, ihracatçılarımızca ilgi gösterilmesi durumunda Gana'nın ülkemiz su ürünleri için iyi bir pazar olabileceği düşünülmektedir.

Un

Buğday Unu (GTİP:1101)

Gana'da buğday unu ithalatı bugün için 6,2 milyon dolar olmakla birlikte ithalatı sürekli artış göstermektedir. 2007-2008 döneminde Gana'nın un ithalatı %58 oranında artış göstermiştir. Gana un ithalatının %35'inden fazlasını ülkemizden karşılamakta, ülkemizi Belçika ve Fransa takip etmektedir. Ülkede unlu mamüller sanayi gelişmemiş olmakla beraber özellikle fırıncılık ürünleri ve diğer unlu mamüller üretiminde meydana gelebilecek üretim artışlarına paralel olarak Gana'nın buğday unu ithalatının da artış göstermesi beklenmektedir. Bugün Gana un ihtiyacını çoğunlukla ithal etmiş olduğu buğdayı teknolojik açıdan nispeten geri kalmış, büyük ölçüde küçük aile işletmelerinin sahip olduğu değirmenlerde öğütürerek un haline getirmekte ve un ihtiyacını büyük ölçüde bu şekilde karşılamaktadır. Ülkemiz dünyanın en büyük un ihracatçılarından birisi olup, un ihracatçılarımızın Gana'da yapacakları bireysel temasların olumlu sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

► Sanayi Ürünleri ve Hizmetler İhraç Potansiyelimiz

Sanayi Ürünleri İhraç Potansiyelimiz

Çimento (GTİP:2523)

Ülkemiz dünyanın en önemli çimento üretici ve ihracatçıları arasında yer almaktadır. 2009 yılı itibariyle ülkemizin çimento ihracatı yaklaşık 1 milyar 200 milyon dolar olarak gerçekleşmiş olup, ileriki yıllarda ihracatımızın daha da artması beklenmektedir. Gana 2008 yılında 250 milyon dolarlık çimento ithalatı gerçekleştirmiş olup, bu ithalatı gittikçe artış göstermektedir. Gana 2008 yılında çimento ithalatının %31'ini Endonezya'dan %24,4'ünü Togo'dan, %9,4'ünü Tayland'dan ve %8,9'unu da ülkemizden gerçekleştirmiştir. Ülkemizden Gana'ya olan çimento ihracatı son yıllarda giderek artış göstermiş ve 2009 yılında 20 milyon dolara ulaşmıştır. Gana'da inşaat sektöründe görülen büyük ilerlemenin önümüzdeki yıllarda da devam etmesi beklenmekte olup, Gana'nın çimento talebi önümüzdeki yıllarda daha da artacaktır. Bu yüzden çimento üretici ve ihracatçısı firmalarımızın Gana pazarını yakından takip etmelerinde yarar görülmektedir.

Televizyon Alıcıları(GTİP:852871,852872,852873)

Gana'da bugün için nüfusun ¼'lük kısmında televizyon alıcıları bulunmamakla beraber televizyona sahip olma oranı giderek artış göstermekte ve Gana'nın Güney Batı Afrika'da aileler arasında televizyonlaşma oranının en yüksek olduğu ülkelerden birisi olduğu görülmektedir. Gana'nın 2008 yılı televizyon alıcıları ithalatı 28 milyon dolar civarında gerçekleşmiş olup, ülkemiz Gana pazarında önemli ihracatçıları arasında yer almaktadır. İngiltere ve Çin Gana pazarının en büyük tedarikçileridir. Ülkemizin Gana'ya ihracatı ise 2009 yılında 117 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Gana'nın televizyon ithalinde renkli televizyon alıcıları %98'lik payla en önemli yer tutmakta siyah beyaz vericilerin ithali ise %2'lik bir paya sahip bulunmaktadır. Pazarda LCD ve Plazma TV gibi üst düzey ürünlerin kullanımı da gittikçe gelişme göstermektedir. Bu sene düzenlenecek olan FIFA Dünya Kupası ile 2012 yılında Londra'da yapılacak olan olimpiyat oyunlarına kadar Gana'da televizyon satışlarının artarak devam edeceği bildirilmektedir. Üretici ve ihracatçı firmalarımızın Gana'lı ithalatçılarla irtibata geçerek pazarın taleplerini dikkate almaları ve pazarda talep edilen teknolojileri takip etmelerinde yarar görülmektedir.

İş Makineleri (GTİP:8429)

Gana'da inşaat sektöründe son yıllarda görülen gelişmeler ülkenin iş makineleri ithalatını da önemli ölçüde arttırmıştır. Gana'nın 2008 yılında 123 milyon dolara yükselen iş makineleri ithalatı bir önceki yıla göre %49 oranında artış göstermiştir. Ülkemizden son yıllarda Gana'ya iş makineleri ihracatı gerçekleştirilmemiştir. Gana iş makineleri ithalatını büyük ölçüde Belçika'dan karşılamakta, bu ülkeyi ABD ve Çin takip etmektedir. Gana'da inşaat sektörünün önümüzdeki yıllarda da gelişimini devam ettirmesi beklenmektedir. İnşaat sektöründe altyapı yatırımları yanında sanayi tesisleri inşaatı, spor tesisleri inşaatı, konut inşaatı, enerji yatırımları gibi bir çok alanda yatırımlar aratarak devam etmektedir. Bu yüzden kısa ve orta vadede Gana'nın iş makineleri ithalatının artarak devam edeceği beklenmekte olup, ülkemiz üretici ve ihracatçıların Gana'daki gelişmeleri yakından takip etmelerinde yarar görülmektedir.

Maden Makineleri (GTİP:8474)

Gana özellikle altın, elmas, manganez ve boksit mineralleri açısından oldukça zengin bir ülkedir. Madencilik Gana ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu minerallerin elenmesi, ayıklanması, yıkanması, kırılması, öğütülmesi, karıştırılması ve yoğrulması için yoğun miktarda makine kullanımına ihtiyaç duyulmaktadır. Gana 2008 yılında 93 milyon dolarlık maden makineleri ve bu makinalara ait aksesuar ve parçaları ithalatı gerçekleştirmiş olup, bu ithalatı 2007 yılına göre %48 oranında artış göstermiştir. Gana maden makineleri ithalatını büyük ölçüde G.Afrika, Çin, ABD ve Avustralya'dan gerçekleştirmekte ülkemizden ithalatı ise son derece sınırlı kalmaktadır. Ülkemizden 2009 yılında

Gana'ya yalnızca 14 bin dolarlık maden makineleri aksam ve parçaları ihracatı gerçekleştirilmiştir. Gana'nın önümüzdeki yıllarda da maden makineleri ithalatının artış göstermesi beklenmektedir.

Tedavide Kullanılmak Üzere Hazırlanmış İlaçlar (GTİP:3004)

Gana'da üretilen ilaç miktarının yeterli olmaması nedeniyle önemli miktarda ilaç ithalatına başvurulmaktadır. Gana'nın toplam ilaç ithalatı yaklaşık 130 milyon dolara ulaşmakta, bu ithalatının da en önemli kısmını 3004 grubunda yer alan ilaçlar oluşturmaktadır. Gana'nın 3004 GTİP grubunda yer alan (tedavide veya korunmada kullanılmak üzere karışık olan veya karışık olmayan ürünlerden oluşan ilaçlar) ilaçlar ithalatı bir önceki yıla göre %25 oranında artış göstererek 2008 yılı itibarıyla 86 milyon dolara yükselmiştir. Ülkemizden diğer bir çok Afrika ülkesine olduğu gibi Gana'ya da bu grupta yer alan ilaçlardan ihracat gerçekleştirilmemiştir. Gana bu grupta yer alan ilaç ithalatının yaklaşık yarısını Hindistan'dan gerçekleştirilmekte, Hindistan'ı İngiltere, Belçika, İsviçre ve ABD takip etmektedir. Ülkemiz ilaç üretici ve ihracatçıların Gana ve diğer Afrika ülkelerine de yönelerek bu ülkelerdeki ilaç pazarındaki gelişmeleri takip etmelerinde yarar görülmektedir.

İzole Edilmiş Kablo ve Teller (GTİP:8544)

Gana'nın izole edilmiş kablo ve tel ithalatı yıllar itibarıyla artış göstermektedir. 2008 yılında ithalatı bir önceki yıla göre %42 oranında artış göstererek 85 milyon dolara ulaşmıştır. Gana'nın izole edilmiş kablo ve tel ithalatında en önemli ürünü gerilimi 1000V'u geçen elektrik iletkenleri (28,4 milyon dolar) oluşturmakta, bu ürünü 23 milyon dolar ile koaksiyel kablolar ve diğer koaksiyel elektrik iletkenleri, 15,6 milyon dolar ile gerilimi 80V'u geçen fakat 1000V'u geçmeyen elektrik iletkenleri ve 7,5 milyon dolar ile de gerilimi 80V'un altındaki elektrik iletkenleri takip etmektedir.

Gana'nın kablo ve tel ithalatında ülkemiz Çin'in ardından %18'lik payı ile ikinci sırada yer almakta ülkemizi Hindistan, G. Afrika ve İngiltere takip etmektedir. Ancak ülkemizin Gana'ya ihracatı 2009 yılında 2008 yılına göre %77 oranında azalarak 3,8 milyon dolara gerilemiştir. Ülkemiz Gana tel ve kablo pazarında özellikle Çin ve Hindistan'la rekabet edebildiği ölçüde pazar payını artırma şansı bulunmaktadır.

Tuvalet kağıtları, kağıt havlu, mendil ve hijyenik kağıt ürünleri (GTİP:4818)

Gana'nın hijyenik kağıt ürünleri ithalatı yıllar itibarıyla artış göstermekte olup, 2008 yılı itibarıyla 30 milyon dolara ulaşmıştır. Gana'nın bu ürün grubundaki ithalatı 2008 yılında 2007 yılına göre %48 oranında artış göstermiştir. İthalatta 481840 pozisyonunda yer alan hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşyalar ithalatın %82'sini oluşturmakta, tuvalet kağıtlarının ithalatı ise %16'lık bir paya sahip bulunmaktadır.

Gana hijyenik kağıt ürünleri ithalatını başta Fas olmak üzere Çin ve Almanya'dan gerçekleştirilmekte ülkemizden ithalatı ise toplam ithalatının %5,1'ini oluşturmaktadır.

Gana'da nüfusun ve hijyene karşı bilinçlenmenin gittikçe artış göstermesi nedeniyle hijyenik kağıt ürünlerine olan talebin gelecekte de artışını devam ettirmesi beklenmektedir. Bu yüzden ülkemiz üretici ve ihracatçıların Gana pazarını göz ardı etmemelerinde yarar görülmektedir.

Binek Otomobiller (GTİP:8703)

Gana'da kurulu bir otomobil sanayi bulunmamakta, bu yüzden ihtiyaç duyulan otomobiller ithalatla karşılanmaktadır. Gana'nın binek otomobil ithalatı son yıllarda artış göstererek 581 milyon dolara ulaşmıştır. Gana'nın binek otomobil ithalatında en önemli payı 1500-3000cc arasındaki benzinli otomobiller (394 milyon dolar) almakta bunu sırasıyla 3000cc'den büyük benzinli araçlar (64 milyon dolar), 1500-2500cc arasındaki dizel araçlar(44 milyon dolar), 1000cc-1500cc arasındaki benzinli araçlar (38 milyon dolar) ve 2500cc'den büyük dizel araçlar takip etmektedir. Son yıllarda ülkemizden Gana'ya 2008 yılındaki 251 bin dolarlık ihracat dışında binek otomobili ihracatı gerçekleştirilmemiştir.

Gana otomobil pazarında ABD yaklaşık %30'luk payı ile ilk sırayı almakta bu ülkeyi Güney Kore, Almanya, Japonya ve İngiltere takip etmektedir. Güneybatı Afrika'da otomobil ithalatı en yüksek ülkelerden birisi olan Gana otomobil pazarındaki gelişmeler otomobil üreticilerimizce yakından izlenmeli ve Gana pazarı sadece kendisi açısından değil aynı zamanda bölgedeki diğer ülke pazarlarına giriş için de bir basamak olarak düşünülmelidir.

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Ülkenin Toplam İthalatı 2009 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2009 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2009 (milyon dolar)	Dünya İthalatında Ülkenin Payı 2009	Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim 2008-2009 (%)	Ülkenin Toplam İthalatındaki Değişim 2008-2009 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2009 Aylık Veriler*	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2010 Aylık Veriler*	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
Elektronik	852871 852872 852873	Televizyonlar	28	0,117	1731	0,04	51,1	-4	0,027	0,057	İngiltere %14,3 Çin %13,3 Endonezya %10,3 Hollanda %10 Singapur %9,7	Tüm ülkeler %10
İş ve Maden Makineleri	8429	İş Makineleri	123	-	73	0,23	-	49	-	-	Belçika %31,6 ABD %16,5 Çin %9,2 İngiltere %6,5 Avustralya %5,2	Tüm ülkeler %0
İş ve Maden Makineleri	8474	Maden Makineleri	93	0,014	248	0,43	2008=1670 \$ 2009=13475\$	48	0,013	0,011	G. Afrika %15,9 Çin %11,5 ABD %11,3 Avustralya %10,9 Endonezya %6,3	Tüm ülkeler %0
İlaç Sanayi	3004	Tedavide Kullanılmak Üzere Hazırlanmış İlaçlar	86	-	429	0,03	2008=7604\$ 2009=0	25	-	-	Hindistan %46,5 İngiltere %7,5 Belçika %6,7 İsviçre %6,1 ABD %5,7	Tüm ülkeler %4,9
Elektrikli Makineler ve Kablolar	8544	İzole Edilmiş Kablo ve Teller	85	3,8	1404	0,09	-77,3	42	2,013	2,693	Çin %30 Türkiye %18,1 Hindistan %15 G.Afrika %7,9 İngiltere %6,1	Tüm ülkeler %10
Kağıt ve Karton Ürünleri	4818	Tuvalet kağıtları, kağıt havlu, mendil ve hijyenik kağıt ürünleri	30	1,5	460	0,15	-41,5	48	0,808	0,473	Fas %38,2 Çin %30 Almanya %19 Türkiye %5,1 Hollanda %1,2	Tüm ülkeler %20
Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	8703	Binek Otomobiller	581	-	6087	0,09	2008=251 bin\$ 2009=0	3	-	-	ABD %29,6 Kore %13,2 Almanya %11,8 Japonya %10,1 İngiltere %5,9	Tüm ülkeler %8,9

İnşaat Malzemeleri	2523	Çimento	250	20	1199	1,81	30,8	19	15,555	3,033	Endonezya %31 Togo %24,4 Tayland %9,4 Türkiye %8,9 Kore Cum.%8,5	Tüm ülkeler %13,8
--------------------	------	---------	-----	----	------	------	------	----	--------	-------	--	-------------------

Kaynak : Tablonun hazırlanmasında Türkiye'ye ilişkin rakamlarda TÜİK, diğer ülkelere ilişkin istatistik rakamlarında UN-ITC TradeMap, gümrük vergisi konusunda AB ülkeleri için TARIC diğer ülkeler için kendi gümrük idarelerinin verileri kullanılmıştır.

* Veriler 6 aylıktır.

Elektrikli Makineler ve Kablolar

İzole Edilmiş Kablo ve Teller (GTİP:8544)

Gana'nın izole edilmiş kablo ve tel ithalatı yıllar itibarıyla artış göstermektedir. 2008 yılında ithalatı bir önceki yıla göre %42 oranında artış göstererek 85 milyon dolara ulaşmıştır. Gana'nın izole edilmiş kablo ve tel ithalatında en önemli ürünü gerilimi 1000V'u geçen elektrik iletkenleri (28,4 milyon dolar) oluşturmaktadır, bu ürünü 23 milyon dolar ile koaksiyel kablolar ve diğer koaksiyel elektrik iletkenleri, 15,6 milyon dolar ile gerilimi 80V'u geçen fakat 1000V'u geçmeyen elektrik iletkenleri ve 7,5 milyon dolar ile de gerilimi 80V'un altındaki elektrik iletkenleri takip etmektedir.

Gana'nın kablo ve tel ithalatında ülkemiz Çin'in ardından %18'lik payı ile ikinci sırada yer almakta ülkemizi Hindistan, G. Afrika ve İngiltere takip etmektedir. Ancak ülkemizin Gana'ya ihracatı 2009 yılında 2008 yılına göre %77 oranında azalarak 3,8 milyon dolara gerilemiştir. Ülkemiz Gana tel ve kablo pazarında özellikle Çin ve Hindistan'la rekabet edebildiği ölçüde pazar payını artırma şansı bulunmaktadır.

Elektronik

Televizyon Alıcıları(GTİP:852871,852872,852873)

Gana'da bugün için nüfusun ¼'lük kısmında televizyon alıcıları bulunmamakla beraber televizyona sahip olma oranı giderek artış göstermekte ve Gana'nın Güney Batı Afrika'da aileler arasında televizyonlaşma oranının en yüksek olduğu ülkelerden birisi olduğu görülmektedir. Gana'nın 2008 yılı televizyon alıcıları ithalatı 28 milyon dolar civarında gerçekleşmiş olup, ülkemiz Gana pazarında önemli ihracatçılar arasında yer almamaktadır. İngiltere ve Çin Gana pazarının en büyük tedarikçileridirler. Ülkemizin Gana'ya ihracatı ise 2009 yılında 117 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Gana'nın televizyon ithalinde renkli televizyon alıcıları %98'lik payla en önemli yer tutmakta siyah beyaz vericilerin ithali ise %2'lik bir paya sahip bulunmaktadır. Pazarda LCD ve Plazma TV gibi üst düzey ürünlerin kullanımı da gittikçe gelişme göstermektedir. Bu sene düzenlenecek olan FIFA Dünya Kupası ile 2012 yılında Londra'da yapılacak olan olimpiyat oyunlarına kadar Gana'da televizyon satışlarının artarak devam edeceği bildirilmektedir. Üretici ve ihracatçı firmalarımızın Gana'lı ithalatçılarla irtibata geçerek pazarın taleplerini dikkate almaları ve pazarda talep edilen teknolojileri takip etmelerinde yarar görülmektedir.

İlaç Sanayi

Tedavide Kullanılmak Üzere Hazırlanmış İlaçlar (GTİP:3004)

Gana'da üretilen ilaç miktarının yeterli olmaması nedeniyle önemli miktarda ilaç ithalatına başvurulmaktadır. Gana'nın toplam ilaç ithalatı yaklaşık 130 milyon dolara ulaşmakta, bu ithalatının da en önemli kısmını 3004 grubunda yer alan ilaçlar oluşturmaktadır. Gana'nın 3004 GTİP grubunda yer alan (tedavide veya korunmada kullanılmak üzere karışık olan veya karışık olmayan ürünlerden oluşan ilaçlar) ilaçlar ithalatı bir önceki yıla göre %25 oranında artış göstererek 2008 yılı itibarıyla 86 milyon dolara yükselmiştir. Ülkemizden diğer bir çok Afrika ülkesine olduğu gibi Gana'ya da bu grupta yer alan ilaçlardan ihracat gerçekleştirilmemiştir. Gana bu grupta yer alan ilaç ithalatının yaklaşık yarısını Hindistan'dan gerçekleştirmekte, Hindistan'ı İngiltere, Belçika, İsviçre ve ABD takip etmektedir. Ülkemiz ilaç üretici ve ihracatçıların Gana ve diğer Afrika ülkelerine de yönelerek bu ülkelerdeki ilaç pazarındaki gelişmeleri takip etmelerinde yarar görülmektedir.

İş ve Maden Makineleri

İş Makineleri (GTİP:8429)

Gana'da inşaat sektöründe son yıllarda görülen gelişmeler ülkenin iş makineleri ithalatını da önemli ölçüde arttırmıştır. Gana'nın 2008 yılında 123 milyon dolara yükselen iş makineleri ithalatı bir önceki yıla göre %49 oranında artış göstermiştir. Ülkemizden son yıllarda Gana'ya iş makineleri ihracatı gerçekleştirilmemiştir. Gana iş makineleri ithalatını büyük ölçüde Belçika'dan karşılamakta, bu ülkeyi ABD ve Çin takip etmektedir. Gana'da inşaat sektörünün önümüzdeki yıllarda da gelişimini devam ettirmesi beklenmektedir. İnşaat sektöründe altyapı yatırımları yanında sanayi tesisleri inşaatı, spor tesisleri inşaatı, konut inşaatı, enerji yatırımları gibi bir çok alanda yatırımlar aratarak devam etmektedir. Bu yüzden kısa ve orta vadede Gana'nın iş makineleri ithalatının artarak devam edeceği beklenmekte olup, ülkemiz üretici ve ihracatçıların Gana'daki gelişmeleri yakından takip etmelerinde yarar görülmektedir.

Maden Makineleri (GTİP:8474)

Gana özellikle altın, elmas, manganez ve boksit mineralleri açısından oldukça zengin bir ülkedir. Madencilik Gana ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu minerallerin elenmesi, ayıklanması, yıkanması, kırılması, öğütülmesi, karıştırılması ve yoğrulması için yoğun miktarda makine kullanımına ihtiyaç duyulmaktadır. Gana 2008 yılında 93 milyon dolarlık maden makineleri ve bu makinalara ait aksam ve parçaları ithalatı gerçekleştirmiş olup, bu ithalatı 2007 yılına göre %48 oranında artış göstermiştir. Gana maden makineleri ithalatını büyük ölçüde G.Afrika, Çin, ABD ve Avustralya'dan gerçekleştirmekte ülkemizden ithalatı ise son derece sınırlı kalmaktadır. Ülkemizden 2009 yılında Gana'ya yalnızca 14 bin dolarlık maden makineleri aksam ve parçaları ihracatı gerçekleştirilmiştir.

Gana'nın önümüzdeki yıllarda da maden makineleri ithalatının artış göstermesi beklenmektedir.

Kağıt ve Karton Ürünleri

Tuvalet kağıtları, kağıt havlu, mendil ve hijyenik kağıt ürünleri (GTİP:4818)

Gana'nın hijyenik kağıt ürünleri ithalatı yıllar itibarıyla artış göstermekte olup, 2008 yılı itibarıyla 30 milyon dolara ulaşmıştır. Gana'nın bu ürün grubundaki ithalatı 2008 yılında 2007 yılına göre %48 oranında artış göstermiştir. İthalatta 481840 pozisyonunda yer alan hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşyalar ithalatın %82'sini oluşturmakta, tuvalet kağıtlarının ithalatı ise %16'lık bir paya sahip bulunmaktadır.

Gana hijyenik kağıt ürünleri ithalatını başta Fas olmak üzere Çin ve Almanya'dan gerçekleştirmekte ülkemizden ithalatı ise toplam ithalatının %5,1'ini oluşturmaktadır.

Gana'da nüfusun ve hijyene karşı bilinçlenmenin gittikçe artış göstermesi nedeniyle hijyenik kağıt ürünlerine olan talebin gelecekte de artışını devam ettirmesi beklenmektedir. Bu yüzden ülkemiz üretici ve ihracatçılarının Gana pazarını göz ardı etmemelerinde yarar görülmektedir.

Otomotiv Ana ve Yan Sanayi

Binek Otomobiller (GTİP:8703)

Gana'da kurulu bir otomobil sanayi bulunmamakta, bu yüzden ihtiyaç duyulan otomobiller ithalatla karşılanmaktadır. Gana'nın binek otomobil ithalatı son yıllarda artış göstererek 581 milyon dolara ulaşmıştır. Gana'nın binek otomobil ithalatında en önemli payı 1500-3000cc arasındaki benzinli otomobiller (394 milyon dolar) almakta bunu sırasıyla 3000cc'den büyük benzinli araçlar (64 milyon dolar), 1500-2500cc arasındaki dizel araçlar(44 milyon dolar), 1000cc-1500cc arasındaki benzinli araçlar (38 milyon dolar) ve 2500cc'den büyük dizel araçlar takip etmektedir. Son yıllarda ülkemizden Gana'ya 2008 yılındaki 251 bin dolarlık ihracat dışında binek otomobili ihracatı gerçekleştirilmemiştir.

Gana otomobil pazarında ABD yaklaşık %30'luk payı ile ilk sırayı almakta bu ülkeyi Güney Kore, Almanya, Japonya ve İngiltere takip etmektedir. Güneybatı Afrika'da otomobil ithalatı en yüksek ülkelerden birisi olan Gana otomobil pazarındaki gelişmeler otomobil üreticilerimizce yakından izlenmeli ve Gana pazarı sadece kendisi açısından değil aynı zamanda bölgedeki diğer ülke pazarlarına giriş için de bir basamak olarak düşünülmelidir.

Gana - Düzenlenen Önemli Fuarlar

Milli Katılımda Devlet Desteği Olan Fuarlar

GANNA TÜRK İHRAÇ ÜRÜNLERİ FUARI (AKRA - Aralık/Her Yıl)

Ticaret

Web Sitesi : <http://http://www.meridyenfair.com>